

MUZEUL JUDEȚEAN „ȘTEFAN CEL MARE” VASLUI

SESIUNEA INTERNAȚIONALĂ
DE COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

Acta Moldaviae Meridionalis

EDIȚIA A XLIV - A

REZUMATE COMUNICĂRI

23 – 24 SEPTEMBRIE 2021

MUZEUL JUDEȚEAN „ȘTEFAN CEL MARE” VASLUI

REZUMATE COMUNICĂRI

**ACTA MOLDAVIAE
MERIDIONALIS**

SESIUNE INTERNAȚIONALĂ
DE COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

EDIȚIA A XLIV-A

23-24 SEPTEMBRIE 2021

Redactor coordonator:

- prof. dr. Ramona Maria Mocanu

Colegiul de redacție:

- Marian Antoniu
- dr. Laurențiu Gelu Chiriac
- Albert Grecu
- Anca Iuliana Iordachi
- dr. Ciprian Cătălin Lazanu
- dr. Mihai Cristian Șelaru

Tehnoredactare:

- Liviu Preutu-Grigore

ISSN 2810 – 2096

ISSN-L 2810 – 2096

Coperta – *Depozitul de bronzuri de la Oțeleni, com. Hoceni, jud. Vaslui, sfârșitul Epocii Bronzului*

DEPOZITELE DE BRONZURI DE LA BICAZ (JUD. MARAMUREȘ)

Carol KACSÓ¹

A). Depozitul I a fost descoperit de un localnic din Bicaz, Ioan Floruț, la începutul anilor '70 ai secolului trecut, în punctul de hotar numit *Valea Unghiului*, aflat la cca 3 km sud-est de centrul localității, în stânga șoselei Cehu Silvaniei – Supuru de Jos, pe versantul sudic, cu o înclinație relativ lină, al unui deal nu prea înalt. Primele date cu privire la descoperirea unor obiecte de bronz la Bicaz mi-au fost furnizate de Olivia și Liviu Buga, care m-au informat despre existența unor piese în proprietatea descoperitorului. Totodată, ei mi-au pus la dispoziție piesele pe care le-au găsit la suprafață, în locul indicat de primul descoperitor. În zilele de 7 și 8 noiembrie 1977 am identificat pe teren locul exact de descoperire a depozitului și am executat un sondaj de verificare. În suprafața de 12/12 m cercetată au mai apărut, între adâncimile de 0,05 și 0,25 m, numeroase obiecte de bronz, toate fiind mai mult sau mai puțin mișcate de la locul lor inițial de depunere. Cu acest prilej a fost recuperată și întreaga cantitate de piese ce se mai afla în posesia lui Ioan Floruț. Din relatările acestuia am aflat că bronzurile, pe care le deținea, au fost adunate de la suprafața solului, timp de mai mulți ani. Nu au fost stabilite locul exact de depunere a depozitului și nici poziția inițială a pieselor, este totuși aproape cert că acestea au fost depuse într-o groapă nu prea adâncă, săpată într-un sol ce a suferit ulterior, sub influența vegetației lemnoase a pădurii de quercinee, un proces înaintat de podzolire, iar după tăierea pădurii și un proces lent de eroziune de suprafață, care au dus la decopertarea sa. În cele din urmă, lucrările mecanizate de pregătire a solului au distrus în întregime groapa de depunere și au răspândit pe o suprafață relativ mare obiectele. Este sigur că bronzurile nu au fost depuse în vase de lut, la locul descoperirii nefiind găsit niciun rest ceramic.

Greutatea totală a depozitului, după curățirea pieselor și prelevarea unor probe pentru examinarea compoziției lor chimice, este de 221,101 kg, greutatea turtelor și a bucăților de bronz brut fiind de 214,515 kg, ceea ce reprezintă 97,0214 %. Descoperirea se află în colecția Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Maramureș (nr. inv. 15.623–16.110)

¹ dr., arheolog, Baia Mare

B). Depozitul II a fost găsit, la începutul lunii mai a anului 1978, la aproximativ 40 m nord-est de locul de descoperire a primului depozit, în același punct de hotar, de către elevii Școlii generale din Oarța de Sus conduși de profesorul lor, Tr. Rus. După adunarea obiectelor ce se aflau la suprafață, întrucât exista pericolul înstrăinării unor piese, descoperitorii au executat o săpătură de salvare, scoțând la iveală și restul bronzurilor. Spre deosebire de primul depozit, piesele celui de al doilea au fost mult mai puțin răvășite de lucrările agricole, astfel că acestea au fost găsite relativ grupat, se pare că într-o groapă puțin adâncită în pământul viu, cu diametrul de cca 1,20 m. Potrivit relatărilor descoperitorilor, turtele căptușeau marginea gropii, iar piesele finite au fost depuse în mijlocul ei. În momentul în care am sosit la locul descoperirii, groapa în care a fost depus depozitul era deja complet distrusă. Am executat totuși un sondaj de verificare, în urma căruia am mai recuperat câteva bronzuri. Totodată, cu ajutorul unui detector de metale am mai găsit un număr mic de obiecte. La piesele adunate în primăvara anului 1978 s-a mai adăugat încă una, găsită în toamna aceluiași an în același punct de hotar, totuși la o distanță destul de mare de locul de depunere a celor două depozite. Atribuirea acestei piese celui de al doilea depozit a avut în vedere faptul că exemplare similare ei se află în această descoperire.

Greutatea totală a depozitului, după curățirea pieselor și prelevarea unor probe pentru examinarea compoziției lor chimice, este de 156,891 kg, greutatea turtelor și a bucăților de bronz brut fiind de 137,560 kg, ceea ce reprezintă 87,678 %. Descoperirea se află tot în colecția Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Maramureș (nr. inv. 16.111–16.750, 19.612–19.681).

Cele două depozite aparțin fazei Bronz Târziu 3 (Hallstatt A).

METALURGIA BRONZULUI ȘI OBIECTELE DE BRONZ DE LA SFÂRȘITUL EPOCII BRONZULUI DIN PODIȘUL BÂRLADULUI. DATE GENERALE

Ciprian-Cătălin LAZANU²

Descoperirile în număr mare de obiecte de bronz din Podișul Bârladului ridică discuția privind o eventuală activitate metalurgică în acest spațiu, cu atât mai mult cu cât lipsesc din această zonă resursele de materii prime. Pe baza descoperirilor de obiecte de bronz se poate face doar o analiză asupra anumitor segmente din lanțul tehnologic al obținerii obiectelor din bronz și anume topirea metalului – *reciclarea obiectelor*, turnarea obiectelor și procedeele de finisare etc, despre contactele dintre diferite comunități precum și schimburile comerciale la distanță scurtă și lungă. Alte analize, de care trebuie să ținem cont, sunt cele ale contextului în care au fost descoperite obiectele de bronz, gradul lor de utilizare și compoziția chimică.

Descoperirile de obiecte de bronz, se grupează în două zone: pe cursul superior al râului Bârlad și a doua, mai bogată, pe valea Elanului. Din zona de sud-est a Podișului Bârladului, ocupat de valea Elanului, provin toate descoperirile de obiecte de factură răsăriteană: spada de tip Krasniy- Mayak de la Epureni, pumnalele tipul Labojkovka, varianta Malye Kopani de la Lățești și Copăceana, celtul de tip Lobjkovka de la Giurcani, vârful de lance de tip Obukhovka de la Huși, vârful de lance de tip Dremajlovka de la Stuhuleț, vârful de lance de tip Krasniy-Mayak de la Oțeleni.

Prelucrarea locală a bronzului poate fi susținută prin descoperiri de linguri de turnat și tipare pentru turnat obiecte, dar în acest spațiu nu avem descoperiri de linguri de turnat care să poate fi puse în mod direct în legătură cu activitatea metalurgică din perioada epocii bronzului. Cele trei descoperiri de forme pentru turnat obiecte de bronz provin din descoperiri întâmplătoare, toate de pe suprafața unor așezări. Toate descoperirile provin din regiunea sud-estică, acolo unde se constată și cea mai mare concentrare a descoperirilor de obiecte de bronz, dar această situație poate fi pusă și în legătură cu stadiul actual al cercetărilor arheologice. Analizele metalografice pot oferi unele informații cu privire la atribuirea unor obiecte metalice de un anumit *centru metalurgic*, dar și aceste date trebuie tratate cu atenție în condițiile în care *reciclarea* bronzului era una frecventă.

² dr., arheolog, Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui

DESPRE PIESELE DIN BRONZ DESCOPERITE ÎN AȘEZAREA TRINCA „IZVORUL LUI LUCA”: PARTICULARITĂȚI ȘI GENERALITĂȚI

Livia SÎRBU³

Așezarea Trinca „Izvorul lui Luca” este situată în satul Trinca, raionul Edineț, care din punct de vedere fizico-geografic, face parte din platoul de Nord al Moldovei. Așezarea a fost investigată sistematic pe parcursul a 13 campanii de săpătură (1982, 1984, 1989-1990, 1994-2002 și 2004), fiind decopertată o suprafață totală de 6246 mp. Ca urmare, au fost descoperite multiple complexe arheologice (locuințe de suprafață, platforme, vetre, gropi menajere ș.a.), dar și o bogată colecție de piese de inventar (unelte, arme, ustensile, piese de podoabă, piese de cult, piese de harnașament) lucrate din diverse materii prime.

Un loc aparte îl ocupă lotul de artefacte din bronz, care include 19 piese reprezentate prin: *unelte* (un fragment de secere, un celt și un fragment de toartă de celt); *arme* (un pumnal); *piese de podoabă* (șase ace, cinci brățări, un inel, un cercel și un nasture) și o piesă incertă, care în linii generale se încadrează în perioada hallstattiană timpurie.

Numărul relativ mare al pieselor de bronz, pe de o parte individualizează această așezare față de altele din spațiul est-carpatic, iar pe de alta, contribuie la documentarea practicării metalurgiei bronzului. În susținerea acestei ipoteze, alături de piesele de bronz (unele cu defect de turnare) vin și alte vestigii (linguri de turnat din lut, semifabricatele unor forme de turnat dar și unele piese de piatră).

³ dr., Muzeul Național de Istorie a Moldovei

CRUCI-RELICVAR DECORATE ÎN TEHNICA *NIELLO*: DE LA PRODUCȚIE ARTIZANALĂ LA JALOANE ALE RUTELOR DE PELERINAJ DIN SECOLELE XII-XIII

Ioan IAȚCU⁴

Dacă la finele veacului al XIX-lea se considera că engolpioanele vechi rusești erau importate din Crimeea, identificarea pe cale arheologică a unor matrițe, cum sunt cele descoperite în apropierea bisericii Desiatynna, au stabilit că respectivele obiecte erau produse atât la Kiev, cât și în alte centre ale Rusiei Kievene. Crucile-relicvar de mari dimensiuni erau dificil de procurat în acele timpuri, fapt ce ne determină să considerăm că ele nu erau purtate de oameni obișnuși, ci de persoane care aveau un anumit statut în cadrul comunităților creștine (episcopi, preoți, călugări). Din această categorie de obiecte se remarcă, în mod deosebit, crucile-relicvar decorate în tehnica *niello*, un aliaj constând din argint, cupru (sau zinc), plumb și sulf folosit pentru decorurile gravate. Asemenea piese, care apar atât în nordul Moldovei, cât și în Dobrogea, pe litoralul Mării Negre, nu puteau fi procurate decât cu prilejul călătoriilor la marile centre de pelerinaj rusești. Prezența lor vine să contureze traseele continentale și maritime ce legau spațiile nord și est-europene de cele levantine.

PRESUPUSELE FORTIFICAȚII ROMANE DE PE VALEA MUREȘULUI INFERIOR PRIN PRISMA SITUAȚIEI DE LA ARADUL NOU

Dan MATEI⁵

În 2013, publicam alături de V. Sava un articol, *Prehistoric and second-fourth-century discoveries on the present-day territory of Aradu Nou district, in the city of Arad, în Ziridava. Studia Archaeologica, 27, 2013, p. 89-121*, unde contribuim prin prezentarea unui lot de vase ceramice fragmentare aparținând veacurilor II-IV. Locul de recuperare a unora se găsește la mică distanță de

⁴ dr., Muzeul de Istorie a Moldovei Iași

⁵ dr., Muzeul de Istorie Turda

punctul de unde a fost recuperată o cărămidă fragmentară purtând ștampila legiunii a *III*-a *Flavia felix* (fig.). Cărămidă care a dat naștere/menținerii presupunerii că la Aradul Nou se găsește o fortificație romană⁶.

Cărămidă purtând ștampila legiunii *III Flavia felix*⁷, nu poate constitui numai prin ea însăși un indiciu al vreunei fortificații militare romane restrânse, căci o fortificație de anvergură credem că trebuie scoasă din discuție (pe fondul reliefului din zonă, s-ar fi făcut probabil în veacul XIX referiri la ea, aceasta în cazul în care Mureșul nu ar fi afectat-o deja, prin ieșiri din matcă ori schimbări de curs, într-o măsură pregnantă⁸). Fortificație restrânsă ridicată de militari ai legiunii, sau de militarii altei/altor trupe cu material tegular produs într-o *figlina* aacesteia. Un detașament al legiunii menționate putea să fi fost cantonat aici numai în timpul confruntărilor daco-romane de cucerire și/sau un anumit număr de ani după, maxim până la debutul domniei hadrianice, când ea revine în *Moesia Superior*. Că pe mai departe această fortificație ar fi rămas în uz o

⁶V. e.g. la N. Gudea, Der dakische Limes. Materialien zu seiner Geschichte, în *Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz* 44, 1997 [1998], 2, 497-609 (= IV + *1-*113 Sonderdruck), *23 sq., Nr. 2.

⁷I. Piso, A. Ardeț, C. Timoc, *Inscriptiones Daciae romanae. Appendix III. Inscriptiones laterum museorum Banatus Temesiensis*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2019, VI/4, unde se găsește literatura esențială asupra piesei (crezând și noi alături de editor/editori, pe linia interpretativă exprimată mai înainte de cel ce scrie rândurile de față, v. la D. Matei, în E. Nemeth, F. Fodorean, D. Matei, D. Blaga; mit einen Beitrag von D. Micle, L. Măruia, A. Cîntar, M. Török-Oance, *Der südwestliche Limes des römischen Dakien. Strukturen und Landschaft*. (Babeș-Bolyai University Cluj-Napoca, Faculty of History and Philosophy) Speculum Antiquitatis (The Publications of the Department of Ancient History and Archaeology) 1, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2011, p.83-87 respectiv v. mai jos, că e vorba de „...*position secondaire*”, „...*probablement d'une habitation médiévale*”). – De adăugat la literatura oferită acolo D. Protase, *Orizonturi daco-romane* [I], Editura Carpatica, Cluj-Napoca, 1995, 96 cu n. 6 (reluare a articolului din 1967). – Pentru amabila indicarea a locului de descoperire a cărămidii fragmentare în cadrul cimitirului, mulțumim cordial prof. E. D. Pădureanu (Arad). – Cărămizile fragmentare purtând ștampila legiunii *V Macedonica*, apărute uneori cu loc de recuperare în zona Aradul Nou, au ieșit la iveală de fapt în zona satului Merțișoara/Mercszidorf, Cărani după denumirea de azi (com. Sânandrei); E. Dörner, Urme ale legiunii a V-a Macedonica la Aradul Nou?, în *Acta Musei Napocensis*, VII, 1971, p. 503-506. – Rectificarea în speță a fost însușită e.g. de L. Mărghitan, *Fortificații dacice și romane. Sistemele de pe cursul mijlociu și inferior al Mureșului*, Editura Militară, [București], 1978, p. 101 sq.

⁸O ieșire din matcă a râului Mureș în actualul județ Arad e atestată în 1367: A. A. Russu, I. Burnichioiu (ed.), *Mănăstirea Bizere. I*; ediția a II-a, revizuită și adăugită, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2011, p. 55 cu n. 16; 59 (rez. eng.) (A. A. Rusu); 120, 125 (în eng.) (I. Burnichioiu), cu citarea sursei. – Nu a fost posibil să urmărim problema mai îndeaproape cu acest prilej.

perioadă de timp, perioadă a cărei întindere nu ar putea fi presupusă nici măcar aproximativ la acest moment⁹, nu poate fi desigur exclus.

Dar, în ce ne privește, acum nu credem deloc în prezența unei fortificații romane la Aradu Nou¹⁰. Proximitatea față de Mureș a locului, un Mureș destul de intens navigat în epocile medievală, premodernă și modernă; faptul că pe Mureș sau probabil ori posibil pe Mureș, au mai fost aduse în epocile menționate, varii piese din foste centre ale Daciei romane în localități din acel teritoriu al Banatului ce nu făcuse vreodată parte propriu-zisă din provincie respectiv aduse într-un mai larg areal al județului Arad; dar cu precădere faptul că din fosta *Colonia Sarmizegetusa* (unde au fost descoperite de-a lungul timpului destul de numeroase materiale tegulare marcate cu ștampila legiunii *III Flavia*), mai sunt cunoscute piese romane ajunse la Arad, constituie argumentele concurente spre o atare poziție negativă¹¹.

⁹Pentru o vreme îndelungată v. L. Mărghitan, *op. cit.* (n. 2), p. 112 sq.; v. și 116.

¹⁰Și mai recent, această prezență este admisă de către unii specialiști ai cercetării *limes*-ului sau care au bună contingență cu aspectele militare ale provinciei *Dacia*: O. Țentea, F. Matei-Popescu, (*Frontiers of the Roman Empire. Between Dacia and Moesia Inferior. The Roman forts in Muntenia under Trajan/(Frontierele Imperiului Roman). Între Dacia și Moesia Inferior. Căstrele romane din Muntenia în timpul lui Traian*, Editura Mega, Bucharest/București, 2016, p. 2 sq. (harta), unde punctul de la Aradul Nou este fără îndoială marcat ca indicând o fortificație; O. Țentea, *Modele ale civilizației romane în provinciile dunărene între identități locale și valori universale*, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, [București], 2013, 96, 99 cu n. 443 (preluând din lucrarea lui N. Gudea o eroare asupra descoperirii la Aradul Nou a material tegular aparținând legiunii *XIII Gemina*), v. și 45 sq.; sau la E. Pădurean, A possible attack direction used by the Roman army during the Dacian Wars, în *Annales d'Université Valahia Targoviște, Section d'Archeologie et d'Histoire* XV, 2013, 1, p. 144, fig. 1 cu legenda. – Nu există vreun indiciu oferit mai recent pentru existența unei fortificații romane la Aradul Nou, v. la E. D. Pădureanu, Noi fortificații pe cursul inferior al Mureșului și al Crișului Alb (jud. Arad), în S.Forțiu, A. Cîntar (ed.), *Arheovest II2. Interdisciplinaritate în arheologie. În onorem prof. univ. dr. Gheorghe Lazarovici, Timișoara, 6 decembrie 2014*, JATEPress Kiadó, Szeged, 2014, 349-361; idem (E. Pădurean), A possible attack direction (v. *supra*), p. 146-152; idem (E. D. Pădurean), Cu privire la câteva imagini satelitare *Google Earth* din județul Arad, în S.Forțiu (ed.); D. Micle (coord.), *ArheoVest V2. În onorem Doina Benea. Interdisciplinaritate în arheologie și istorie, Timișoara, 25 noiembrie 2017*, JATEPress Kiadó, Szeged, 2017, p. 771 (rez. eng.), 772-774, 778-780; idem, Cu privire la defileul Mureșului-Lipova și împrejurimi în epoca romană, în S.Forțiu (ed.); D. Micle (coord.), *ArheoVest VIII.1. În onorem Alexandru Rădulescu. Interdisciplinaritate în arheologie și istorie, Timișoara, noiembrie 2020*, JATEPress Kiadó, Szeged, 2020, 259-281.

¹¹Cf. pentru această chestiune următoarele lucrări pe care le-am parcurs ulterior publicării rândurilor noastre din D. Matei, *op.cit.* (n. 2), p.83-87, sau lucrări apărute ulterior: A. A. Rusu, *Dacia Medievală*, în *Astra S.N.*, a. I (XLIV), 2010, 1 (324), p. 104 sq. (e datorită dr. D. Culic, Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău, că am avut posibilitatea citării aici a lucrării acesteia, pentru care îi mulțumim); A. A. Rusu, I. Burnichioiu (ed.), *Mănăstirea Bizere. I* (n. 3), p. 64, n.

La Aradul Nou (Apacha, Apața) a existat poate o biserică medievală¹², la ridicarea ori refacerea căreia, și din nou poate, țigla să fi fost întrebuintată ori să se fi intenționat astfel. Unei alte biserici, ridicată în lemn, ce va fi scoasă din uz prin demantelare ulterior lui 1767/1770, nu i se cunoaște nici măcar palierul temporal aproximativ al ridicării¹³. Biserica actuală din cimitir aparține perioadei interbelice¹⁴ și iese din discuție în această privință. În arealul de azi al Aradului ori în împrejurimi mai sunt documentate destule biserici, precum și o mănăstire, înălțate ori refăcute în epocile medievală, premodernă și modernă¹⁵.

La Vladimirescu, mai demult numit Glogovăț, câțiva km distanță de Aradul Nou, a existat o cetate medievală cu incintă de lemn și pământ (ce a beneficiat de săpături arheologice); la Ciala, acum parte a Aradului, o cetate ridicată de asemenea în epoca medievală, cu incintă de pământ dar prezentând (și) structuri interne litice respectiv din cărămidă; iar la Arad s-a ridicat una în perioada premodernă, care însă doar ulterior va dispune de incintă din piatră¹⁶. Dacă am adus în discuție mai sus și cetăți din pământ și lemn respectiv biserici din lemn, aceasta a fost pentru că deși re folosirea de material tegular roman la aceste obiective nu e de presupus, nu poate fi nici chiar cu totul de exclus pentru anumite structuri (pentru cetăți ne gândim desigur la cele interne).

5; 68 (I. Burnichioiu), 86, 89-91; 94 (rez. eng.) (A. A. Rusu, O. Toda); 96; 99 (rez. eng.) (A. A. Rusu); 104; 106 (rez. eng.) (C. Ionescu, I. I. Bucur); 119-121, 123; 124-126 (în eng.), cu menționarea surselor la n. 2-5, 12, 42 (I. Burnichioiu).

¹²A. A. Rusu, G. P. Hurezan; au colaborat: I. Burnichioiu, M. Barbu, P. Hügel, *Biserici medievale din județul Arad*, Complexul Muzeal Arad, Arad, 2000 (2001), p. 67 sq.

¹³P. Vesa, *Bisericile de mir arădene între tradiție și modernitate*, Editura Mirador, Arad, 2000, p. 66, 72, 87, 103; 203, anexa II, la nr. crt. 13; idem, *Biserici de lemn de odinioară din județul Arad*, Editura Gutenberg, Arad, 1997, p. 19 sq.

¹⁴*Ibidem*, p. 29 sq., 103; 210, anexa III, nr. crt. 2.

¹⁵A. A. Rusu, G. P. Hurezan; au colaborat: I. Burnichioiu, M. Barbu, P. Hügel, *Biserici medievale* (n. 7), p. 57-68, 74, 96, 119, 129, 152, 155, 182: Arad, *Ar(o)ki (Arky), Assonylaka, Ciala?, Gerolthaza (Gerlochfalua)*, Micălaca, Sânicolaul Mic, Vladimirescu, *Zenthmaria?*, *Hudusmonostura*; v. și 205 sq., 214 (rez. eng. și ger.); P. Vesa, *Bisericile de mir* (n. 8), p. 65 sq., 78 sq., 97 sq., 101 sq., 104-106; 181 (Vladimirescu); 197, anexa I, nr. crt. 1, 3, 5; 203, 209, anexa II, la nr. crt. 14-19, 357; 210, anexa III, nr. crt. 4, 10, 11; și la il.; P. Vesa, *Bisericile de lemn* (n.8), 20; 77 (Vladimirescu).

¹⁶A. A. Rusu, G. P. Hurezan, *Cetăți medievale din județul Arad*, Complexul Muzeal Arad, Arad, 1999, p. 31-37, 42 sq.; 107 sq., 110, 117-119 (rez. ger. și eng.).

În 1183 este atestat un port al sării în zona Aradului¹⁷ iar la 1211 este menționată transportarea sării de biserica arădeană prin calea acvatică a Mureșului¹⁸.

Căutarea unei fortificații romane la Aradul Nou nu trebuie desigur principial abandonată, la fel cum nu trebuie nici în cazul celorlalte presupuse pe Valea Mureșului Inferior. Dar situația de la Aradul Nou e de avut în vedere pentru o abordare lipsită de prejudecăți.

Cărămidă fragmentară
purtând ștampila *legio III
Flavia felix* ieșită la iveală
la Aradul Nou (fotografie a
autorului, 2020)

¹⁷A. A. Rusu, O. Toda, în A. A. Rusu, I. Burnichioiu (ed.), *Mănăstirea Bizere. I* (n. 6), p. 89, citând sursa la n. 41; A. A. Rusu, G. P. Hurezan, *op. cit.* (n. 11), p. 35.

¹⁸A. A. Rusu, I. Burnichioiu (ed.), *Mănăstirea Bizere. I* (n. 3), p. 119, cu citarea sursei la n. 3 (Anexe; Cronologia abației Bizere; fără autor precizat).

TOPONIMIE ȘI ANTROPONIMIE PECENEGO-CUMANO-TĂTARĂ ÎN SPAȚIUL VALAH

Romeo CHELARU¹⁹

Multe dintre satele vasluiene din timpul migrațiilor au nume de origine peceno-cumană și de origine tătară, precum și alte localități din zona Carpaților Orientali. De fapt, toponimia și antroponimia de origine pecenogo-cumană și cea tătară arată o influență mai mare a acestor migratori în spațiul actualului județ Vaslui.

Localități ca Teleorman, Telejna, Glodeni, Bahnari, Vaslui, Călmățui sau de persoane ca Bahnă, Cantemir ori Țugui sunt doar câteva exemple pe care le vom expune mai pe larg în cadrul comunicării.

CONTROVERSATA GENEZĂ A BÂRLADULUI

Oltea RĂȘCANU-GRAMATICU²⁰

Geneza Bârladului a constituit o problemă viu discutată în istoriografia românească și străină. S-au formulat diferite puncte de vedere, mai mult sau mai puțin argumentate de istorici privind etimologia și proveniența toponimicului Bârlad, dar mai ales asupra vechimii acestei localități, ținând cont de faptul "*că în marea majoritate a cazurilor, prima mențiune documentară despre un oraș sau un sat nu înseamnă totodată și începutul existenței lor*"- sublinia acad. C.C.Giurescu. S-au propus etimologii cu origini diferite (slave, arabe, celtice, germane, latine, turcmele), un areal onomastic divers (hidronime, toponime, antroponime, oronime). Opinia numeroșilor istorici români și străini, pornind de la interpretarea *Diplomei bârlădene* din 1134 și a *Actului din 1374*, publicate de B.P.Hasdeu la sfârșitul secolului al XIX-lea, cât și a altor știri din cronicile rusești (*Cronica Ipatievskia*, 1174), a fost existența unei formațiuni statale în sudul Moldovei, a *berladnicilor*, cu sediul la Bârlad, în secolul al XII-lea, sub autonomia cneazului halician Ivan Rostislavici. Au mai fost luate în discuție ca primă atestare a Bârladului, *Actul din 3 iunie 1374* sau cel din *Actul*

¹⁹ Școala Gimnazială Băcani.

²⁰ Societatea de Științe Istorice din România - Filiala Bârlad.

din 28 iunie 1401, emis de Alexandru cel Bun, care menționează printre martorii actului de donație și pe Duma Negru (Negrea) "*de la Bârlad*". Data asupra căreia au căzut de acord cei mai mulți istorici este privilegiul comercial acordat negustorilor din Liov, de domnitorul Alexandru cel Bun, la **6 octombrie 1408**. Alte două documente diplomatice externe indică prezența Bârladului la începutul secolului al XV-lea : **Tratatul de la Lublau din 15 martie 1412**, între regele Poloniei, Vladislav Jagello, și cel al Ungariei, Sigismund de Luxemburg, și cel din **1415**, care indică prezența la Conciliul ecumenic de la Konstanz (Baden) și a unei delegații de negustori din **Burlat**, adică Bârlad.

CÂTEVA DOCUMENTE ALE SATULUI SOCENI, COMUNA TĂLPAȘU, JUDEȚUL GORJ

Gheorghe GHERGHE²¹

Satul Soceni din comuna Tălpașu, județul Dolj se află pe Valea Ploscăi, unde a existat cnezatul lui Farcaș, prezentat în *Diploma cavalerilor ioaniți*. Lingviștii și istoricii au prezentat termenul farcaș (lupu) ca fiind de origine maghiară. Credem că și maghiarii au acest termen tot de la turanici. Maghiarii au venit în Câmpia Panonică organizați în șapte triburi, cel puțin unul dintre ele a fost format din pecenegi (tribul lui Tuhutum). Între Tisa și Dunăre, în secolul al XIII-lea, au fost așezați în 1238 cumanii lui Chotin, deplasați spre apus, după apariția mongolilor.

În istoriografia românească a fost avansată ipoteza că patria lui Farcaș este actualul județ Vâlcea, termenul vâlk în limbile slave fiind sinonim cu farcaș și lupu.

Unul din satele de pe Valea Ploscăi, din comuna Tălposu, este Soceni. În acest sat a trăit un neam de moșneni care a numărat mai multe generații de preoți. Într-o monografie rămasă în manuscris, învățătorul a menționat că satul a mers pe cinci moși: Popeștii, Mănuleștii, Gherăieștii, Cioleștii, Todoseștii. Au fost neamuri distincte în vremurile vechi „care până la un timp s-au putut deosebi între ele, fiecare om în neamul lui socotindu-se rudă de aproape cu

²¹ profesor de istorie, Bârlad.

ceilalți membri ai neamului”. În acest mod au fost percepuți de învățătorul Ștefan Bazilescu în monografia lui.

REPREZENTĂRI ALE „ÎMPĂRĂȚIILOR TERESTRE” ÎN LITERATURA POPULARĂ

Eliza ILIE²²

Lectura și analiza creațiilor literare aparținând literaturii populare sunt relevante pentru stabilirea dimensiunilor unui imaginar politico-geografic care se relevă în trăsăturile sale cele mai importante. Despre impactul puternic și răspândirea acestor tipuri de imagini în mentalul românesc, dovezi ne oferă însăși circulația intensă a acestor tipuri de scrieri, în ciuda condițiilor vitrege, cauzate de vremurile tulburi, copleșite de greutatea interne și de instabilitate politică de la sfârșitul veacului al XVII-lea și începutul celui următor. Spre exemplu, texte ca *Floarea darurilor* sau *Pildele filosoficești* ori scrierile escatologice sau „vedeniile” se suprapuneau peste o veche tradiție populară cu accente ale vechiului creștinism, creatoare de concepte morale și filosofice, dar și de reprezentări istorico-geografice ce conturează orizontul lumesc al omului medieval.

SCHITUL „SFÂNTUL ȘTEFAN” - CTITORIA LUI ȘTEFAN BRÂNCOVEANU

Constantin MĂNESCU²³

Voievodul martir Constantin Brâncoveanu a avut o mare vocație de ctitor. Între anii 1690-1709 el ridică și desăvârșește Ansamblul de arhitectură al Mănăstirii Hurezi, conceput în același timp ca locaș de închinăciune, ca un focar de cultură la poale de Carpați, ca punct de apărare spre hotarul de apus al țării și, în caz de nevoie, loc de refugiu pentru ctitor și familia sa, precum și ca necropolă domnească.

²² prof. dr., Inspectoratul Școlar Județean Iași.

²³ pr., M-rea Horezu, jud. Vâlcea.

Situat la apus de Mănăstirea Hurezi, peste apa râului Romani, în desișul pădurii, schitul „Sfântul Ștefan” este așezat pe o colină înverzită, cunoscută sub denumirea geografică de „Poiana Schitului”. Înconjurat de ziduri, în centrul unei curți restrânse, micul schit are un farmec deosebit, la care contribuie și scara redusă, de miniatură arhitecturală, a ansamblului.

Schitul este datat la anul 7211 de la zidirea lumii (1 septembrie 1702-31 august 1703). Deasupra ușii de la intrarea în biserică se găsește, săpată în piatră, inscripția ctitorului, a tănărului voievod Ștefan Brâncoveanu, care spune: „Acest sfânt și dumnezeiesc schit făcutu-s-au întru pomenirea vărhovnicului din mucenici, Sfântului Ștefan, cu cheltuiala prealuminatului Ștefan Brâncoveanul, fiul preablândului domn și oblăduitor a toată Ungrovlahia, Io Constandin Basarab voievod, întru a lui Dumnezeu cinste, mucenicului slavă, părinților liniște, ertare păcatelor și cerescului lăcaș câștigare; leat 7211; și ispravnic fiind chir Ioan Arhimandrit”.

DIN ISTORICUL VECHILOR AȘEZĂRI MUSCELENE – COMUNA DRAGOSLAVELE

Sanda SAFTA²⁴

Comuna Dragoslavele este situată în partea de nord-est a județului Argeș la o distanță de Pitești de 80 km. și Câmpulung de 25 km. Sunt prezentate în cadrul acestei comunicări atestarea documentară, etimologia așezărilor, atestări cartografice, coordonate istorice, regimul juridic, structuri economice, structuri habituale, demografia și structurile sale administrativ-teritoriale.

Comună situată în partea de nord-est a județului Argeș, în bazinul superior al râului Dâmbovița, ea are suprafața de 284 km² și este una din cele mai mari comune din bazinul Dâmboviței, ocupând 10,25% din suprafața totală a bazinului râului Dâmbovița.

Relieful este alcătuit din zona depresionară înaltă a culoarului Rucăr-Bran, formațiunile metamorfice ale munților Păpușa și Leaota, dezvoltându-se de la obârșia râului Dâmbovița până la Sățic, precum și pe sectorul dintre Rucăr și Stoenеști.

²⁴ dr., Muzeul Municipal Câmpulung Muscel.

UN CTITOR UITAT. EPISCOPUL INOCHENTIE AL HUȘILOR (1752-1782)

Aurel Florin ȚUSCANU²⁵

În galeria marilor ierarhi ce au păstorit Episcopia Hușilor în secolul al XVIII-lea, se remarcă prin virtuțile sale, prin viața duhovnicească, prin temeinica sa pregătire, prin marile sale împliniri ctitoricești, episcopul Inochentie (1752-1782).

Originar dintr-un sat învecinat Romanului, format duhovnicește la Mănăstirea Putna, fiind un apropiat al mitropolitului Iacob Putneanul încă din vremea episcopatului acestuia la Rădăuți, vlădica Inochentie s-a arătat a fi înzestrat cu abilități gospodărești, cu multă râvnă față de cele sfinte și înclinații practice specifice ctitorilor, având grijă de buna chivernisire a averii Episcopiei de la Huși și de administrarea zestrei acestei eparhii.

A zidit mai multe anexe în jurul catedralei, chilii, bucătărie, pitărie, cișmelele, o școală catehetică ș.a., dar cea mai mare realizare a sa rămâne Catedrala Episcopală „*Sf. Apostoli Petru și Pavel*” pe care a rezidit-o din temelii, pe vechile fundații ștefaniene, căreia mai apoi îi va face mai multe daruri, între care și un frumos clopot.

În urma războiului ruso-turc din anul 1769, episcopul Inochentie a fost desemnat să conducă delegația Moldovei la Petersburg, fiind primit de către țarina Ecaterina, care i-a oferit și câteva daruri.

Pe lângă activitatea pastoral-misionară vlădica Inochentie s-a remarcat și pe tărâm cultural, susținând tipărirea de cărți, înființând o școală pe lângă Episcopia de la Huși; dar și pe plan social-filantropic prin contribuțiile sale la Spiridonia din Iași.

După treizeci de ani de rodnică activitate episcopul Inochentie s-a stins din viață la 1 octombrie 1782, fiind înmormântat în Catedrala Episcopală din Huși.

²⁵ pr., Arhiepiscopia Romanului și Bacăului.

VIAȚA ȘI ACTIVITATEA MITROPOLITULUI IOSIF GHEORGHIAN

Andrei CREȚU²⁶

Mitropolitul Iosif Gheorghian, născut la Botoșani pe 29 august 1829, a primit din botez numele Ioan. A îmbrăcat haina monahală la vârsta de 17 ani și, pentru un timp, a slujit ca ierodiacon la Episcopia Hușilor, la catedrala mitropolitană din Iași și la capela românească din Paris. Întors în țară, a primit harul preoției, funcționând ca profesor, inspector și rector al seminarului din Mănăstirea Neamț. Între 1865-1879 a fost episcop al Hușilor, apoi episcop al Dunării de Jos și în două rânduri mitropolit primat al Bisericii Ortodoxe Române, între 1886 – 1893 și 1896-1909.

Bun cunoscător al limbii franceze, mitropolitul Iosif Gheorghian a contribuit la îmbogățirea culturii teologice românești prin traducerea din limba franceză și din literatura patristică. De asemenea, mitropolitul Iosif Gheorghian a fost membru de onoare al Academiei Române și rămâne în istoria Bisericii ca un bun teolog și destoinic slujitor al Ortodoxiei.

A trecut la cele veșnice la 24 ianuarie 1909, fiind înmormântat la Mănăstirea Cernica.

CĂUTĂTORII DE „COMORI” ÎN MOLDOVA ÎNCEPUTULUI DE SECOL XIX. DOSARELE ȚINUTURILOR FĂLCIU, VASLUI ȘI TUTOVA

Silviu VĂCARU²⁷, Mihai AMĂRIUȚEI²⁸, Ludmila PÂRNĂU²⁹

Comunicarea de față este parte a unei cercetări mai ample care își propune, într-o primă etapă, depistarea, inventarierea și sistematizarea informației documentare din fondurile arhivistice ale Moldovei privitoare la fenomenul descoperirilor de „comori” din prima jumătate a secolului al XIX-lea, care a stat în atenția autorităților centrale și ținutale din acea perioadă. Regulamentul Organic a supus unor norme și această activitate. Chiar dacă la

²⁶ pr., Parohia Sauca, comuna Laza, județul Vaslui.

²⁷ cercet. șt. dr., Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” Iași.

²⁸ dr., Institutul de Istorie „A. D. Xenopol” Iași.

²⁹ dr., Institutul de Arheologie Iași.

timpul respectiv descoperirile erau întâmplătoare, ele trebuiau raportate autorităților, care, la rândul lor, asigurau desfășurarea în legalitate a săpăturilor.

Echipa formată din editori de documente și arheologi are în vedere numai informațiile scrise din perioada sus menționată, nu și cele mai târzii. Documentele depistate până în acest moment au fost ordonate în dosare pe localități și ținuturi. Chiar dacă, de cele mai multe ori, așa-zisele comori nu existau, mărturiile rămase în urma interogatoriilor sunt de maximă importanță. Unele dintre ele se referă la descoperiri de monede, obiecte de ceramică, locuri cu multa cenușă, descoperiri întâmplătoare de schelete, altele fac referiri la practicarea magiei pentru depistarea „comorilor” etc. Strânse toate la un loc și puse pe o hartă pot ajuta pe arheologi în activitatea de găsire a unor noi situri, pe muzeografi de a depista unde se află acum acele obiecte. O parte din primele rezultate au văzut deja lumina tiparului, acum noi venind cu dosarele a trei ținuturi, mare parte din ele cuprinse în actualul județ Vaslui, pentru a completa documentația deja cunoscută.

VASLUIUL EPOCII LUI ȘTEFAN CEL MARE

Laurențiu CHIRIAC³⁰

Târgul medieval Vaslui a cunoscut o mare înflorire în timpul lui Ștefan cel Mare, prin dezvoltarea aici a unei Curți domnești și prin ctitorirea Bisericii domnești “Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul” (1490). Construcția acestei reședințe voievodale temporare începuse încă din perioada lui Alexandru cel Bun și a fiului său (Ștefan al II-lea), dar meritul lui Ștefan cel Mare a fost acela că a reconstruit-o și a dezvoltat-o sub forma unui *centru aulic* (*palat domnesc*), în jurul căruia să se coaguleze întreaga viață politică, militară și economică a târgului Vaslui, prin prezența *locuințelor domnești*, a *atelierelor meșteșugărești*, a *fortificației de apărare* și a *zidului de incintă*. De altfel, Curtea domnească de la Vaslui a jucat un rol major în efortul de consolidare a Țării Moldovei, nu numai pentru că de aici se conducea partea sa sudică, dar și pentru că avea importante atribuții militare și jurisdicționale.

În acest context, putem spune că marele voievod Ștefan și-a legat destinul de evoluția actualului județ Vaslui nu numai prin strălucita *victorie* de la *Vaslui-Podul Înalt* (10 ianuarie 1475) - considerată cea mai mare bătălie

³⁰ dr., Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui.

tereastră a Evului Mediu european, dar și prin dezvoltarea în municipiul VASLUI a unei *Curți domnești* - reședință voievodală temporară și prin ctitorirea *Bisericii Domnești "Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul"* (1490). Totodată, el a acordat o atenție deosebită întregii zone a județului Vaslui, fie prin construirea *Cetății de pământ* de la BÂRLAD (1476), a *Bisericii Domnești "Sf. Petru și Pavel"* (1495) și a *Curții domnești* din HUȘI (1494-1495), fie prin acordarea unor *privilegii comerciale* sau prin refacerea și hotărnicia *ocolului târgului domnesc* al VASLUIULUI (la 1491) și a *ocolului târgului domnesc* al BÂRLADULUI (la 1495), contribuind decisiv la dezvoltarea economică și politică a acestor orașe și conturându-le astfel rolul de mari centre urbane moldave.

COLONELUL ANIBAL PANAITESCU, ȘEFUL SERVICIULUI DE INFORMAȚII AL JANDARMERIEI ȘI VICTIMĂ A ASASINATELOR LEGIONARE

Alin SPĂNU³¹

COL. PANAITESCU ANIBAL

Anibal Panaitescu s-a născut în 1889, în Huși, absolvă o școală militară de ofițeri (1909-1911) și o facultate de drept (1923-1926). A luat parte la Al Doilea Război Balcanic (1913) și Războiul de Întregire (1916-1919), unde s-a acoperit de glorie. Unul din șefii săi i-a scris în foaia de notare pentru campania din 1916 că „în timpul luptelor a fost tipul bravului. Veșnic după trupă și veșnic pildă de curaj și abnegație”, propunându-l la decorare cu ordinul „Steaua României”.

La finalul conflagrației trece în Jandarmerie, fiind comandantul Companiilor Fălciu și Constanța, apoi al Batalionului „Dobrogea”. Urmează Școala specială de ofițeri și jandarmi reangajați, pe care o absolvă primul dintre cei 28 de cursanți. Devine el însuși profesor și avansează ca director de studii la Școala de Ofițeri Jandarmi. În 1925 este numit șeful Secției a IV-a Informații, Poliție și Siguranța de Stat din Corpul de Jandarmi,

³¹dr., Facultatea de Istorie, Universitatea București.

unde se afirmă. După doi ani este locțiitorul comandantului Regimentului 2 Jandarmi, fiind apreciat drept „ostaș ideal, disciplinat, bun camarad, foarte bine educat militarmente”. Este avansat șeful Serviciului Poliție și Comandament din Inspectoratul Regional de Jandarmi Chișinău și este propus la avansare la excepțional de șefii săi pentru combaterea acțiunilor subversive în Basarabia. Din nou la Inspectoratul General al Jandarmeriei (1934), șef al Serviciului Personal, apoi șef al Serviciului de Informații, calitate în care „s-a ajuns la 90% descoperiri infracțiuni, delikte și crime la nivel național”. Traduce lucrări din limbi străine, înființează un laborator de poliție științifică, predă cursuri și scrie articole/volume de specialitate, care sunt apreciate. În opinia inspectorului general al Jandarmeriei, locotenent-colonel Panaitescu reprezintă „cheia tuturor problemelor polițienești de Jandarmerie”. Este numit comandantul Legiunii de Jandarmi Cluj (1938), preia și Chestura Municipiului Cluj, apoi este comandantul Regimentului 7 Jandarmi (transformat în Inspectoratul Regional de Jandarmi „Someș”), ocazii în care combate cu fermitate mișcarea legionară. „Personal a organizat astfel culegerea informațiilor, care s-au dovedit piste și de așa precizie, încât a fost dat ca exemplu pentru toți ceilalți camarazi, iar regimentul cotate ca cel dintâi”, a scris șeful său, care l-a propus la avansarea la gradul de general.

O dată cu proclamarea României ca stat național legionar (14 septembrie 1940) a început o „vânătoare de vrăjitoare” față de toți cei care au dispus sau au acționat contra mișcării legionare. Astfel, un om politic, împreună cu 63 de militari (din armată, jandarmerie și justiție militară) și funcționari din serviciile de informații au fost reținuți și depuși la închisoarea Jilava. Între aceștia s-a numărat și colonelul Panaitescu, considerat „schingiuitor și ucigaș de legionari”. Aici, în noaptea de 26/27 noiembrie 1940 un comando legionar a intrat și i-a asasinat pe toți cei care așteptau decizia justiției privind vinovăția/nevinovăția lor din perioada anterioară. Așa a sfârșit colonelul de jandarmi Anibal Panaitescu, cel care a combătut în întreaga carieră acțiunile extremiste și subversive îndreptate împotriva României

ISTORII PARALELE - VINTILĂ DONGOROZ ȘI GEORGE ANTONIU

Iuliu CRĂCANĂ³²

Prin opera lor, Vintilă Dongoroz (1893, Tecuci -1976, București) și George Antoniu (1929, Brăila-2014, București) sunt cunoscuți drept cei mai mari "penaliști" ai dreptului contemporan. Au fost cei mai mari creatori de "doctrină", ca să folosim vocabularul specific, în dreptul penal și procedura penală care, astăzi, nu pot fi concepute fără opera lor concretizată în ample volume și tratate de explicații teoretice. Vintilă Dongoroz a avut un rol foarte important în elaborarea codurilor penale din 1936 și din 1968 iar George Antoniu a fost un prim – exeget și un adevărat continuator al operei dongoroziene, fapt recunoscut de toată lumea științifică în acest domeniu.

Vintilă Dongoroz a fost toată viața sa apolitic. A refuzat funcția de ministru al justiției oferită de Carol I fapt care i-a atras neplăceri din partea puterii politice de atunci. Și mai mari neplăceri i-a adus faptul că a evitat și colaborarea cu comuniștii după preluarea puterii de către aceștia.

Pe lângă biografiile lor impecabile, lucrarea noastră va dezvălui unele aspecte inedite petrecute în teribilii ani `50 atunci când George Lavrov (ulterior și-a românizat numele în Antoniu), un tânăr comunist cu perspective, contribuie la scoaterea lui Vintilă Dongoroz de la catedra de drept penal a Facultății de Drept, ceea ce va însemna sfârșitul carierei universitare a acestuia, căci nu va putea să își reia catedra niciodată.

În referatul Serviciului Cadre din 1951 în urma căruia a fost dat afară de la Facultatea de Drept, din care una dintre cele mai dure caracterizări este făcută de tânărul aspirant George Lavrov (Antoniu), Vintilă Dongoroz este criticat că "făcea mai puține eforturi decât ceilalți profesori pentru a-și schimba cursul, predând cu același conținut îmbătrânit, obiectivist și steril. Avea o deosebită predilecție pentru expresia curgătoare și chiar literară a ideilor, însă aceasta avea numai un înveliș sub care regăsea aceleași vechituri ale oricărui manual burghez. Seminariile au fost apreciate ca lăudabile lucrări care rezumau servil cursurile burgheze și care tratau aproape dușmănos cele mai actuale probleme politice și sociale".

Din fericire, după câțiva ani Vintilă Dongoroz a fost angajat la Institutul de Cercetări Juridice, creat de Ion Gheorghe Maurer pentru a-i putea recupera pe marii juriști epurați după război.

³² dr., Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității.

Spre deosebire de Vintilă Dongoroz, George Antoniu a căutat în prima parte a vieții să deservească puterea politică și să acceadă în funcții fără scrupule. Astfel, faptul inedit este acela că, după răul făcut, George Antoniu nu va prelua catedra ci va alege justiția militară, activând chiar și la Tribunalul Militar pentru unitățile Ministerului Securității Statului (ulterior Tribunalul Militar pentru unitățile Ministerului de Interne), instanța ultimă care a condamnărilor politice din anii `50. Ulterior, în anul 1962 a fost "ales" ca judecător la Tribunalul Suprem (secția penală), unde a funcționat până în anul 1971 când, la rândul său, are parte de o epurare politică și este trimis la Institutul de Cercetări Juridice. Din cauza unor informații despre viața sa personală, George Antoniu nu mai era agreat de regim. Mai mult, faptul că a pus familia înaintea carierei, sprijinindu-și fiica să se căsătorească cu un cetățean vest-german, arată că regimul avea dreptate să îl treacă pe linie moartă.

Ironie a sorții, în domeniul dreptului penal, șef de sector era tocmai Vintilă Dongoroz, aflat la finalul vieții. Din acel moment până la moartea sa, în 2014, George Antoniu a devenit un continuator al metodei dongoroziene, continuând și completând prin volumele sale opera lui Vintilă Dongoroz. Există numeroase mărturii ale doctorilor în drept care au absolvit sub îndrumarea sa și care depun mărturie că la George Antoniu nu „treceai dacă nu știai Dongoroz”.

PROGRAMUL, PRINCIPIILE ȘI DEMERSURILE DE POLITICĂ EXTERNĂ ALE LUI TAKE IONESCU ÎN ANUL 1921

Sorin CRISTESCU³³

În 1921, Take Ionescu, ministrul de externe al guvernului generalului Averescu, a pus bazele Micii Antante așa cum a explicat mai târziu într-o broșură și în ceea ce a fost ultimul său discurs în Parlament la 9 iulie. De asemenea, și-a proclamat refuzul de a discuta cu Rusia sovietică despre recunoașterea unirii Basarabiei cu România Mare și a obținut o rectificare a frontierei cu Cehoslovacia.

³³ dr., Institutul de Studii Politice de Apărare și Istorie Militară – București.

MUZEUL DE ISTORIE NAȚIONALĂ ȘI ARHEOLOGIE CONSTANȚA. INGINERI ȘI ARHITECȚI ROMÂNI ȘI BULGARI - OASPEȚI AI ORAȘULUI CONSTANȚA ÎN ANUL 1906

Lavinia DUMITRAȘCU³⁴

În excursia documentară pe care au făcut-o în mai multe orașe din țară, pe 23 iunie 1906, membrii ai Societății Politehnice din România și, pe 3 octombrie, membrii ai Societății Inginerilor și Arhitecților din Bulgaria s-au oprit și în orașul Constanța. Au fost primiți de oficialități. Ghid le-a fost Anghel Saligny, inginerul căruia Dobrogea îi datorează dezvoltarea.

SOROCENI REFUGIAȚI ÎN JUDEȚUL GORJ

**Dumitru-Valentin PĂTRAȘCU³⁵
Daniela-Liliana PĂTRAȘCU³⁶**

Familia avocatului Afanasie
Cosciug (Soroca 1938)

În 1944, ca urmare a celei de-a doua invazii sovietice în Basarabia și Nordul Bucovinei, alături de numerosi alți basarabeni, avea să ia calea pribegiei și familia avocatului Afanasie Coșciug, fost primar al orașului Soroca. Acesta urma să-și găsească sfârșitul tragic în bombardamentul anglo-american asupra Gării de Nord din București din ziua de 4 aprilie 1944.

După moartea sa, soția lui Afanasie Coșciug, Anghelina, însoțită de cei trei copii ai familiei, Claudia, Tudor și Larisa, s-au stabilit în orașul Târgu-Jiu.

Asemenea familiei avocatului Afanasie Coșciug, aveau să se refugieze în diverse

³⁴ dr., CSIII – Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța..

³⁵ dr., Muzeul Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu” din Târgu -Jiu.

³⁶ dr., Muzeul Județean Gorj „Alexandru Ștefulescu” din Târgu -Jiu.

localității ale județului Gorj și alți basarabeni proveniți din județul Soroca, printre aceștia numărându-se: funcționari, preoți, cântăreți bisericești, cadre didactice, precum și țărani.

NICOLAE TITULESCU ȘI MIȘCAREA LEGIONARĂ. DE LA ADVERSITATEA LA „RECONCILIERE TACTICĂ”

Corneliu CIUCANU³⁷

Anul acesta s-au împlinit 80 de ani de la dispariția marelui diplomat, Nicolae Titulescu. Intervenția mea reține un aspect mai puțin cunoscut și, totodată, controversat din activitatea sa politică internă. Din decembrie 1933, din cauza intervenției energice a ministrului de Externe, care a determinat dizolvarea Gărzii de Fier prin hotărârea Consiliului de Miniștri din 9/10 decembrie), raporturile dintre N. Titulescu și dreapta naționalist-creștină (Mișcarea Legionară) s-au deteriorat continuu. În contextul alegerilor parlamentare din decembrie 1937, însă, se produce „concilierea tactică” a marelui diplomat cu liderul Mișcării Legionare, Corneliu Z. Codreanu. Dintru început trebuie precizat că drumul de la adversitate la „parteneriat politic”, parcurs de către cele două personaje istorice ale interbelicului românesc, a fost blocat, nu odată, de diferenduri ideologice, de concepte diametral opuse, exprimate public în plan intern și extern. Totodată, remarcăm că încheierea **Pactului de neagresiune electorală din noiembrie 1937** – platformă politică explicit orientată împotriva practicilor autoritare, anticonstituționale ale lui Carol al II-lea – a permis colaborarea politică dintre N. Titulescu și legionari, prin intermediul lui Iuliu Maniu și a apropiaților săi.

³⁷ Dr. în științe istorice, Centrul de Istorie și Civilizație Europeană/Academia Română – Filiala Iași.

LOCOTENENTUL COMANDOR AVIATOR MIHAIL PANTAZI, LUCEAFĂRUL ARIPILOR ROMÂNEȘTI

Jănel TĂNASE³⁸

De ziua Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, în urmă cu 85 de ani, pe cerul Poloniei se întâmpla tragedia a patru suflete alese, care aveau să pecetluiască prin moarte alianța și prietenia româno-poloneză.

Moartea unuia dintre cei mai alintați piloți români, cunoscut ca Mișu de către întreaga suflare românească, grație evoluțiilor aeriene de excepție pe care le executa în cadrul mitingurilor aeriene, alături de vrednicul camarad, căpitanul aviator inginer Roman Popescu, absolvent al Școlii Superioare Aeronautice de la Paris, a constituit o grea lovitură dată aviației noastre.

Mihail Pantazi s-a născut în București, la 4 mai 1897 și, grație spiritului său de combatant, a îmbrățișat cariera armelor. A participat la Războiul de Întregire Națională în calitate de artilerist, ulterior ca aviator militar.

Dar realizările acestui mare protagonist al aerului rămân moștenire, peste decenii, istoriei noastre aeronautice, lăsată celor care vor duce mai departe flacăra zborului în România.

Rememorând activitatea de excepție a marelui pilot trebuie să amintim faptele care vor rămâne de-a pururea în patrimoniul armeei aerului. Comandant desăvârșit, a antrenat prima escadrilă de aviație dotată cu avioane Fokker din celebrul Grup 5 Aeronautic de la Cluj, cunoscut drept "*Grupul Ardelean*" în timpul Războiului pentru apărarea României Mari din anul 1919.

Creator de școală de aviație a activat, dovedind chemarea Sa aleasă ca profesor și educator, în importante, diverse și multiple funcții în cadrul Cuibului Puilor de Șoim din dealul Cotrocenilor, comandant de secție de elevi, instructor de zbor și șef de pilotaj, prestigiul său cu greu putând fi egalat.

Animator al propagandei aeronautice în țara noastră a fost creatorul și conducătorul Școlilor de Pilotaj înființate de Asociația Română pentru Propagandă Aviatică de la Băneasa, Cluj, Cernăuți, Câmpina și Moreni,

³⁸ lect. univ. dr., Academia Forțelor Aeriene „Henri Coandă”, Brașov.

pregătind piloți de turism remarcabili, care vor încadra escadrilele aviației militare în Războiul de Reîntregire Națională. Remarcabilă este propaganda prin zbor, fiind cel care, an după an, pe întreg teritoriul României, de la munte la mare, a organizat și participat la sute de mitinguri aeriene, grație cărora, românii, de la mic la mare, au gustat din plin senzația divină a zborului.

A creat prima școală de zbor fără vizibilitate, impunând zborul instrumental ca un corolar al creșterii siguranței aeronautice.

Mihail Pantazi este inițiatorul și creatorul primei formații de înaltă acrobație din țara noastră, devenită celebră sub denumirea *”Dracii Roșii”*, așa cum se întâmpla în acele timpuri interbelice numai în marile aviații ale lumii.

Celebru va rămâne și grație celor două raiduri intercontinentale pe care le-a inițiat și la care a participat, primul, până în Africa Centrală, cel de-al doilea, împlinit, până la Capetown și retur, desfășurat de trei echipaje românești, care au zburat avioane Messerschmidt-Icar construite în România, pe un traiect care a totalizat 11500 km, parcursi în 149 ore de zbor.

Stimat și apreciat pe întregul areal românesc, când cariera Sa de zburător era la apogeu, cunoscutul aviator Mihail Pantazi și-a pierdut viața, la 7 Noiembrie 1936, la Lodz în Polonia, la recepția unui avion prototip cu care urma să fie dotată aviația noastră militară, rămânând un exemplu pentru multe generații, cele următoare făurindu-și idealurile din ființa și viața marelui aviator.

ANUL 2021 SI REZONANTELE SALE PENTRU PARASUTISMUL ROMANESC

Mircea TĂNASE³⁹

Anul 2021 are puternice semnificații pentru parașutismul românesc, fiind marcat de o serie de repere temporale definitorii în apariția și dezvoltarea acestei ramuri importante a aeronauticii românești, ca parte indisolubilă și cu incontestabile contribuții la dezvoltarea aeronauticii mondiale. Astfel, în acest an s-au împlinit și sărbătorit, printre altele, 80 de ani de la înființarea primei structuri de parașutiști militari în armata română și 35 de ani de la crearea primei entități de învățământ militar în trupele române de parașutiști. O serie de alte realizări de excepție, printre care și câteva recorduri naționale și mondiale în domeniu, conferă anului 2021 rezonanțe dintre cele mai puternice în istoria

³⁹ col. (r) dr., Fundația „Mareșal Alexandru Averescu” Buzău.

parașutismului românesc și readuce în atenție câteva personalități remarcabile ale acestuia.

COLONELUL ALEXANDRU DUMITRESCU, ÎN SLUJBA SERVICIULUI FOTO-CINEMATOGRAFIC AL ARMATEI ROMÂNE

Elena ZÎRNĂ⁴⁰

Unul dintre ofițerii apreciați ai armatei române, cu o carieră militară înfloritoare, colonelul Alexandru Dumitrescu s-a născut la data de 2 octombrie 1896, în localitatea Șuța Seacă, județul Dâmbovița.

A fost elev al Școlii Militare de Artilerie și Geniu. A fost mobilizat în Primul Război Mondial în unități militare de pionieri/geniu, timp în care a coordonat cu succes importante lucrări de fortificații și distrugeri.

După război a fost mutat la Regimentul de Transmisiuni și numit șef al Serviciului foto-cinematografic al armatei, funcție pe care a îndeplinit-o cu succes în perioada 1924-1930.

Sub conducerea sa au fost realizate filme propagandistice, documentare-patriotice, istorice, precum și filme de instrucție militară tehnico-tactică.

În 1926 a publicat două cursuri de cinematografiere, unice în acel moment, și a fost autorul tratatului de fotografie și film *Arta și tehnica foto-cinematografică*.

PERIPLUL OSEMINTELOR DOMNITORULUI AL. I. CUZA

Cristina Ioana AXINIA⁴¹

În 15 mai 1873, în exil, murea Alexandru Ioan I Cuza. Domnitorul Unirii era încă iubit de țărani pe care îi împrăprietărise, care s-au strâns în număr mare pentru a-l conduce pe ultimul său drum. În istorie, Alexandru Ioan I Cuza a rămas drept un principe curajos și ambițios. Destinul său zbuciumat, a rămas și dincolo de moarte.

⁴⁰ expert arhivist, Depozitul Central de Arhivă, Pitești.

⁴¹ director al Centrului Cultural Ruginoasa.

GHEORGHE CERNEA. FILE DIN ACTIVITATEA ETNOGRAFICĂ

Cristina TANASE⁴²
Melania TOHANEAN⁴³

Învățătorul Gheorghe Cernea, din satul Palos Ardeal, a fost un apostol al culturii și artelor tradiționale românești, un etnograf și folclorist care și-a dedicat întreaga viață descoperirii și valorificării comorilor spirituale ale romanilor din satele transilvănene.

Vasta activitate etnografică întreprinsă de Gheorghe Cernea în sud-estul Transilvaniei este prea puțin cunoscută, motiv pentru care studiul nostru face referire la cercetările monografice pe care acesta le-a întreprins în satul Grid, veche așezare românească din Țara Făgărașului.

Foile volante cu însemnările manuscrite sunt păstrate în colecțiile Muzeului de Etnografie din Brașov. Acestea conțin informații despre locuitorii Gridului și ocupațiile acestora, despre viață confesională și școlară, despre portul tradițional, etc. Acest fond documentar este însoțit de un valoros material fotografic, care surprinde viața satului în cele mai diverse ipostaze.

SOLOMON HALIȚĂ, PROMOTOR AL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI MODERN

Oltea RĂȘCANU-GRAMATICU⁴⁴

Solomon Haliță, profesor, director, editor, publicist, prefect (1859, Sângeorz, Bistrița-Năsăud -1926, Bistrița-Năsăud).

Studii: Cursuri primare și gimnaziale în localitatea natală; Cursuri de istorie și filosofie la Universitatea din Viena, cursuri de pedagogie la Școala Normală Superioară din Viena.

Activitate didactică: profesor de pedagogie și filosofie la Școala Normală din Dorohoi, Bârlad (1883-1896) și director (1888-1896), Galați (1896-1905), Iași (1905-1908) ; inspector general al învățământului primar.

⁴² Muzeul de Etnografie Brașov.

⁴³ Muzeul de Etnografie Brașov.

⁴⁴ Societatea de Științe Istorice din România - Filiala Bârlad.

Activitate editorială: împreună cu profesorul Gheorghe Ghimbășanu de la Liceul "Gh. Roșca Codreanu" editează ziarul "Bârladul", de orientare conservatoare (1887-1896); editează prima revistă de pedagogie din zonă "George Lazăr" (1887-1889); publică importante articole și studii, în viziunea lui Spiru Haret, ministrul Educației Naționale, privind modernizarea învățământului românesc, elaborarea de noi programe și manuale școlare, înființarea de noi școli sătești etc.

Activitatea politică: militant consecvent al rezolvării problemei naționale a românilor aflați în teritoriile ocupate de monarhia austro-ungară; după Marea Unire ocupă importante funcții politice: prefect de Vaslui (1918), Iași (1919-1922), Bistrița-Năsăud (1922-1924).

ELENA CUZA, ACTIVITATEA FILANTROPICĂ – ULTIMA ETAPĂ DIN VIAȚĂ 1873-1909

Simona HĂRMĂNESCU⁴⁵

Elena Cuza, soția lui Alexandru Ioan Cuza, domnitorul Unirii din 1859, a fost o prezență discretă și un reper în activități filantropice, în dezvoltarea asistenței medicale, dar și prin acțiuni în sprijinirea educației și culturii. Exemplul său a generat în epocă și alte inițiative similare, fie în sfera instituțională publică, fie în cea privată.

Vizita întreprinsă în iulie 1862 la spitalele civile și la micul stabiliment pentru orfani înființat de dr. Carol Davila au determinat-o să susțină construirea unei clădiri care să ofere adăpost și educație copiilor abandonați și fără posibilități. La insistențele sale, așa cum reiese din corespondența cu Nicolae Crețulescu, președintele Consiliului de Miniștri, la 18 iulie 1862 a fost emis decretul de înființare a azilului pentru a cărui construire Elena Cuza a donat „suma de 1.000 de galbeni din caseta sa particulară”. La 29 iulie 1862, în cadrul unei ceremonii, în fața unui numeros public, a fost pusă piatra de temelie a stabilimentului care va purta numele „Azilul Elena Doamna”, prima mare acțiune cu caracter umanitar din țara noastră. Evenimentul a fost consemnat prin baterea, la Paris, a unei serii de medalii comemorative din care se mai păstrează puține exemplare în prezent. Medaliile din bronz, cu diametru de 51 mm, aurite sau argintate, au fost realizate sub îndrumarea gravorului Caqué.

⁴⁵ drd., Palatul „Alexandru Ioan Cuza” de la Ruginoasa.

Activitatea caritabilă a Elenei Cuza a continuat și după anul 1866 când nu a mai fost doamna țării. În anul 1880, înființează la Iași Spitalul de copii „Caritatea”, într-un imobil pe care îl cumpărase de la fratele ei, Constantin Rosetti. Numeroase acte de binefacere și donații sunt menționate de documentele vremii.

MEMORIALUL VICTIMELOR COMUNISMULUI SI AL REZISTENȚEI DE LA SIGHET

Gianina Cristina COCUZ - CHIRILA⁴⁶

Acest Memorial, aflat din 1995 sub egida Consiliului Europei, constituie o adevărată școală de educație patriotică despre ororile regimului comunist, când au fost pervertite valorile identitare ale neamului românesc. Aici, în anii 50 ai secolului trecut demnitari politici și intelectuali de prestigiu ai țării au fost închiși și supuși unor cruzimi greu de imaginat. Multi au murit în această închisoare dintre care amintim Iuliu Maniu, Mihail Manoilescu, Gheorghe Brătianu, Alexandru Lapedatu, Aurel Vlaicu ș.a.

Destinul crud al deținuților politici care au decedat la Sighet nu s-a oprit odată cu moartea lor, ci i-a urmărit în continuare.

GHEORGHE TAȘCĂ – MINISTRU PLENIPOTENȚIAR AL ROMÂNIEI ÎN GERMANIA (1930-1932)

Adrian VIȚALARU⁴⁷

Născut la Bălăbănești (jud. Tutova, în prezent jud. Galați), în 1875, Gheorghe Tașcă este cunoscut, îndeosebi, ca profesor universitar și om politic. Însă, cariera sa a cuprins și o altă latură – oarecum conjuncturală – diplomația. În 1930, profesorul Tașcă a fost numit ministru plenipotențiar al României în Germania, având misiunea de a contribui la reglementarea relațiilor economice

⁴⁶ prof., Școala Gimnazială "Vasile Alecsandri" Vaslui.

⁴⁷ conf. univ. dr., Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

dintre cele două state. Fără experiență în diplomatie, dar cu o solidă pregătire economică, Tașcă a contribuit la negocierea Tratatului de comerț și navigație dintre România și Germania, semnat în iunie 1931. A demisionat de la conducerea legației din Germania, în aprilie 1932, pentru a prelua portofoliul Industriei și Comerțului. Așadar, ne propunem să analizăm câteva aspecte ale activității sale la Berlin, insistând asupra implicării în negocierile româno-germane, dar, totodată, dorim să explicăm motivele care au stat la baza numirii sale în Germania și elementele care l-au determinat să renunțe la conducerea legației.

IANCU FLONDOR – REPRZENTANT DE SEAMĂ AL UNIRII BUCOVINEI CU ROMÂNIA (1865 – 1924)

Neculai – Silviu MUȘTIUC⁴⁸

Originar dintr-o veche familie boierească moldovenescă, Iancu Flondor s-a născut la Storojineț unde și-a petrecut și primii ani din viață. După o educație aleasă primită în casa părintească, Iancu Flondor și-a desăvârșit studiile universitare în 1887 absolvind Facultatea de Drept din Cadrul Universității Francisco-Josephine din Cernăuți, luându-și doctoratul în același domeniu, în 1894, la Universitatea din Viena.

Revenit în Bucovina s-a implicat în viața politică apărând interesele românilor bucovineni și totodată fiind interesat de crearea unui curent național-politic bazat pe o intelectualitate bine pregătită.

După dezmembrarea Austro-Ungariei, Iancu Flondor s-a implicat în realizarea unirii Bucovinei cu România refuzând orice compromis în privința integrității teritoriale a provinciei.

Ulterior, s-a implicat alături de Ion Nistor, de integrarea Bucovinei la structurile României Mari.

A murit la 19 noaptea din 1924, în castelul său din Sorojineț unde a fost și înmormântat.

⁴⁸ prof., Școala Gimnazială „Constantin Moțaș” Vaslui

GENERAL NICOLAE CIUPERCĂ

Mihai-Cristian ȘELARU⁴⁹

S-a născut la 20 aprilie 1882, în orașul Râmnicul-Sărat. A absolvit Școala Fiilor de Militari din Iași (1900), Școala Militară de Ofițeri Activi de Infanterie și Cavalerie (1900-1902) și Școala Superioară de Război (1911 – 1913).

A fost ofițer detașat la Serviciul Geografic al Armatei (1907), iar în același an a fost trimis la Regimentul 7 austro-ungar pentru stagiul. A activat ca profesor la Școala Militară de Infanterie și a deținut funcția de șef de cabinet la Ministerul de Război (1 iulie 1920).

Între anii 1919 -1920, locotenent-colonelul Nicolae Ciupercă a îndeplinit funcția de stat major al Corpului 7 Armată. Între anii 1937-1938 i s-a încredințat comanda Corpului 3 Armată, iar în perioada 14 octombrie 1938-1 februarie 1939, acesta a devenit ministru al Apărării Naționale. A fost comandant al Inspectoratului General de Armată Nr. 3 (1939), comandant al Armatei a II-a (1939 -1940) și al Armatei a IV-a (1940-1941).

A trecut în rezervă, la 13 septembrie 1941, după înlocuirea sa de la comanda Armatei a IV-a, care urma să intre în luptele de la Stalingrad.

A fost arestat la 12 septembrie 1948 și a decedat la 25 mai 1950, în Spitalul central Nr. 1 al Penitenciarului Văcărești.

Generalul Nicolae Ciupercă a fost un „*capabil, laborios și conștiincios militar.... Avea simțul onoarei și curajul militar cerut de cariera sa.... A fost demn cu superiorii și părintesc cu inferiorii. A fost un om de caracter și foarte exigent... inteligent și cu o judecată admirabilă*”.

⁴⁹ dr., muzeograf, Muzeul Județean „Ștefan cel Mare,, Vaslui

MITROPOLITUL VENIAMIN COSTACHI - PROMOTOR AL RENAȘTERII SPIRITUALE ȘI NAȚIONALE A ROMÂNILOR (1768-1846) – 175 DE ANI DE LA MOARTE

Nicolae IONESCU⁵⁰

„Un om mai sfânt și mai bun decât dânsul n-a mai ținut în mână cârja de episcop român” (N. Iorga)

Comemorarea marilor personalități vasluiene este o datorie patriotică a generației actuale, întrucât se aduce un prinos de recunoștință înaintașilor și contribuie la menținerea trează a conștiinței naționale, a identității spirituale a românilor.

În această direcție se înscrie și activitatea renumitului mitropolit Veniamin Costachi, de la moartea căruia se vor împlini peste câteva luni, 175 de ani. A fost un promotor al renașterii spirituale a românilor, având o contribuție majoră la îndeplinirea idealului național. Este un prilej pentru românii de azi de a cunoaște virtuțile acestei complexe personalități născută pe meleagurile vasluiene, la Roșiești, în 1768.

Pentru credincioșii din Moldova a pus temelia actualei catedrale mitropolitane din Iași, cu hramul Întâmpinarea Domnului și Sfânta Paraschiva, ale cărei lucrări au început în 1833. Marele ierarh Veniamin mărturisea că scopul întregii sale activități a fost ca „românii să aibă în cer un Dumnezeu și pe pământ o patrie”. În condiții vitrege a fost de două ori caimacam al Moldovei.

⁵⁰ prof., Vaslui

ARTA OFICIALĂ ȘI ARTA ALTERNATIVĂ LA SFÂRȘITUL ANILOR '60 ȘI ÎN ANII '70 ÎN ROMÂNIA COMUNISTĂ

Adrian DEHELEANU⁵¹

Odată cu liberalizarea culturală din anii '60 și '70, se poate vorbi în România socialistă de înființarea și dezvoltarea unei culturi alternative la cea oficială, în paralel cu care evoluează. Înțelegem aici prin „cultură alternativă” cultura opusă direct sau indirect „culturii oficiale” sau, într-un sens mai larg, nuanțată diferit de cea din urmă și care nu este rezultatul ordinii sociale subordonate ideologiei Partidului Comunist Român. Între 1971 și 1974, au existat din ce în ce mai multe semne ale reapariției „cultului personalității”, precum și ale orientării clasei conducătoare către un regim prezidențial, de facto înscenat în 1974, odată cu alegerea lui Nicolae Ceaușescu, ca primul președinte al Republicii Socialiste România. Începând cu această dată, edificarea conștientă a „mitului Liderului” este pusă în practică de ideologiile regimului, prin intermediul unei culturi oficiale din nou ofensatoare

PRIMII DIPLOMAȚI AI ROMÂNIEI COMUNISTE ÎN AMERICA: MINIȘTRII PLENIPOTENȚIARI MIHAIL RALEA, MIHAIL MAGHERU ȘI SILVIU BRUCAN

Paul NISTOR⁵²

Imediat după 1945, guvernul Petru Groza a dorit să păstreze totuși o relație decentă cu Occidentul, în ciuda unei clare apropieri de Uniunea Sovietică. Relațiile cu Statele Unite ale Americii și cu Marea Britanie, nu au fost incisive de la bun început, în perioada postbelică. Tocmai de aceea, Bucureștiul a dorit să trimită la Washington, capitala lumii occidentale libere, oameni din două categorii: ori persoane cunoscute pentru activitățile lor antebelice, și deci ușor de acceptat în lumea diplomatică, ori oameni loiali, de partid, care să construiască cu migală pe teritoriul american noua politică externă a unui regim comunist.

⁵¹ dr. Muzeul Național al Banatului, Timișoara

⁵² CSII Institutul de Istorie A.D. Xenopol

Activitatea politică și diplomatică întreprinsă peste ocean de miniștrii plenipotențieri Mihail Ralea, Mihail Magheru și Silviu Brucan a fost influențată de contextul general al Războiului Rece, de perioadele de calm sau agresivitate ale României comuniste în relațiile internaționale, dar și de stilul lor personal (curaj, șarm, obediență politică sau mai multe inițiative personale). Diferențele dintre ei, însă, au fost umbrite de munca activă și loială pentru același mare obiectiv: construirea unei false imagini decente pentru noua Românie populară, supusă URSS.

„CONTEMPORANI” CU STALIN. MUZEUL DIN GORI – REPUBLICA GEORGIA

Daniel LAZĂR⁵³

Spre deosebire de omologul său nazist, Adolf Hitler, Stalin se „bucură” de o anumită notorietate pe tot spațiul fostei Uniuni Sovietice.

Neinterzis de vreo lege, cultul lui Stalin parcurge nestingherit deceniile de după moartea sa prin aproape toate fostele republici unionale ale defunctului Imperiu comunist.

Reevaluat din când în când, aparent uitat după prăbușirea URSS, revigorat după anul 2000, memoria dictatorului este conservată și în orașul natal, Gori (Georgia) care i-a consacrat „marelui conducător” un ditamai muzeul.

Contestat, adulat, hulit sau venerat „Muzeul Stalin” din Gori continuă, din variate motive, să adune zeci de mii de vizitatori, foarte mulți din afara hotarelor fostei URSS.

Cum economia „de piață” este la modă și în Georgia, sursele bune de venit care sosesc la bugetul local de pe urma curioșilor aduc nu numai resurse financiare ci, mai ales, o nesperată notorietate obscurului orașel gruzin.

Despre „latura morală” a afacerii, preferăm a nu ne pronunța.

⁵³ conf. univ. dr., Facultatea de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași

TEODOR CINCU - FILANTROP ȘI OM POLITIC TECUCEAN LA 80 DE ANI DE LA TRECEREA ÎN VEȘNICIE

Daniel DOJAN⁵⁴

Teodor Cincu a fost de-a lungul timpului primar și parlamentar al Tecuciului, dar principala sa calitate a fost de filantrop. El face parte din familia Cinculeștilor, cei care au fondat Tecuciul modern. Tudoran Cincu, primul dintre aceștia care au sosit în Tecuci a construit Biserica "Sf. Ioan". Fiul lui Tudoran, Anton a fost în anul 1964 primul primar ales al orașului și a implementat adevărate reforme urbane Tecuci: sistematizarea străzilor, construirea Foișorului de Foc, construcția podurilor etc. El a donat peste 400 de ha de teren și banii pentru a fi construit spitalul din Tecuci inaugurat în 1904, construcție care dăinuie și astăzi. Teodor Cincu a donat în 1934 clădirea în care funcționează muzeul, una dintre cele mai frumoase clădiri din Moldova, monument de arhitectură clasa A.

VASILE PÂRVAN ȘI ORGANIZAREA CULTURII ÎN ROMÂNIA ÎNTREGITĂ

Marian I. HARIUC⁵⁵

După Marele Război, Vasile Pârvan a ocupat un loc de vârf în peisajul intelectual și științific românesc. Intervențiile publice și angajamentele academice au declanșat un ecou larg în plan instituțional. Coordonatele principale ating spații precum cel al educației naționale, deschiderea culturală, sau aportul științei în consolidarea *statului cultural*. Medii de sociabilitate intelectuală precum Academia Română și Institutul Social Român sunt exponențiale.

Implicarea, din poziția profesorului universitar în misiunea culturală a statului român în Transilvania, a sporit anvergura sa din primii ani interbelici. Mai mult, a elaborat un orizont al modernizării culturii române sub auspiciile ideilor raționalizării. Câmpul ideatic este unul complex și dinamic, în care sunt

⁵⁴ arhivist, Muzeul de Istorie „Teodor Cincu” Tecuci

⁵⁵ asistent cercetare științifică dr., Institutul de Istorie „A.D.Xenopol”, Academia Română, Filiala Iași

angrenați actori instituționali și sociali, pentru a așeza cultura pe o direcție utilă progresului.

Abordarea integratoare în cultura europeană s-a aflat printre priorități. În viziunea lui Vasile Pârvan, statul trebuia să-și asume și o identitate culturală. În mediile în care a activat, organizarea culturii sub un impuls rațional a căutat să extrapoleze discursul emoțional generat de întregirea statului național. Mai mult, Pârvan a insistat pe faptul că statul trebuia să-și asume un rol modernizator îndeosebi în sfera educațională. Incursiunile sale în semnificațiile culturii sociale extrapolează lumea ideilor și își găsesc un corespondent în acțiunile acelui tip de intelectual ce înțelege prin organizarea muncii pe baze științifice o cale ce așază *statul cultural* într-o sferă a raționalului. Intervențiile publicistice ale lui Pârvan s-au armonizat cu acțiunile sale în mediile intelectuale din România.

Din perspectiva cercetării demersurilor de organizare a culturii, a elaborat exemple îndreptate spre fundamentele și protagoniștii învățământului. Astfel, gândirea și acțiunile se regăsesc într-un portret colectiv de o complexitate mai puțin explorată a intelectualilor angrenați în efortul de trasare a coordonatelor unei culturi raționalizate.

MIHNEA BERINDEI (1948-2016) ȘI EXILUL ROMÂNESC

Nicoleta ȘERBAN⁵⁶

Mihnea Berindei este una dintre personalitățile românești care se încadrează în categoria celor mai discrete, care prin modul lor de a acționa, nu au căutat niciodată să se promoveze pe sine, ci cauza pentru care luptau. El și-a dedicat viața denunțării abuzurilor regimului comunist, în special după 1977, și totuși a fost mai cunoscut în afara granițelor decât în țară.

Mihnea Berindei a intrat destul de repede în atenția Securității. Factorul principal căruia i se datorează acest lucru, este însăși familia din care provenea, o familie în care majoritatea membrilor săi trecuseră prin închisoare. Este fiul istoricului Dan Berindei, și nepotul lui Ioan Hudiță (1896-1982), reputat istoric, profesor universitar și om politic țărănist. Dacă ne aplecăm asupra trecutului

⁵⁶ cercet. dr., Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc, București

familiei sale, înțelegem, poate, mai bine resorturile interioare care l-au determinat să acționeze atunci când a decis să rămână în Occident și să fie activ în exil. Bunicul său matern a stat în închisoare între anii 1947-1955 și 1961-1962, iar mama sa, Ioana Hudiță Berindei, a fost arestată în 1950, pe când Mihnea avea doar 2 ani. În închisoare, a născut-o pe fiica sa, Ruxandra, fiind eliberată abia în 1953.

În 1969, pe când era student în anul IV la Facultatea de Istorie, reușește să obțină o bursă în Turcia, unde urma să studieze istoria Imperiului Otoman. De aici, pleacă în Franța, se stabilește în Paris, își va continua studiile la „Ecole pratique des Hautes Etudes”, unde va lucra ulterior ca cercetător. Odată cu Mișcarea lui Paul Goma (1977), începe să devină activ politic în cadrul Exilului românesc, cariera sa trecând în plan secund. Devine vice-președinte și purtător de cuvânt al Ligii pentru Apărarea Drepturilor Omului în exil, cu sediul la Paris (pe care o pune pe picioare împreună cu alți câțiva români din exil), poziție din care va fi chemat în multe ocazii în fața presei franceze, sau a unor foruri internaționale unde a explicat situația din țară. Și-a folosit exilul pentru a explica în străinătate problemele țării, adresează apeluri opiniei publice și guvernului francez, el devenind portavocea celor din țară, ce nu puteau să își strige neajunsurile vieții cotidiene. În exil, a întreținut legături cu ziaristi importanți ai principalelor cotidiene franțuzești (Libération, Le Monde, etc), pe care îi impulsiona să scrie despre România. De asemenea, a susținut disidenții din țară, care se aflau în pericol în fața răzbunării crunte din partea Securității. Telefonele sale date în miez de noapte disidenților, precum și agitația stârnită în Occident în jurul lor, a însemnat pentru mulți, salvarea lor. Pe măsură ce șurubul se strânge mai tare în țară, acțiunile sale devin tot mai virulente.

ACADEMICIAN CONSTANTIN TOMA

Anca Iuliana IORDACHI⁵⁷

Academicianul, prof. univ. dr. Constantin Toma, s-a născut la 19 noiembrie 1935, în satul Gugești, județul Vaslui. Nu a avut o copilărie ușoară, la vârsta de șase ani a rămas practic fără tată pentru o perioadă lungă de timp, tatăl său fiind mobilizat în război din anul 1941 până în 1944. Dintr-o mare

⁵⁷ muzeograf, Muzeul Județean „Ștefan Cel Mare” Vaslui

nenorocire, tatăl său a decedat la 14 octombrie 1947, lăsând o mamă văduvă cu șase copii, dintre care cel mai mare, Constantin, în vârstă de 12 ani. Deosebita activitate didactică și științifică a Academicianului prof. univ. emerit dr. Constantin Toma a fost încununată de o serie de distincții: Profesor evidențiat de Ministerul Învățământului (1982), Ordinul „Meritul pentru Învățământ” în gradul de Cavaler oferit de Președintele României (2004), Profesor Emeritus al Universității „Alexandru Ioan Cuza” (2005), Premiul „Emanoil Teodorescu” pentru 4 lucrări (1979, 2000, 2002, 2016), Doctor Honoris Causa al Universității „Vasile Alecsandri” din Bacău (2005), al Universității „Vasile Goldiș” din Arad (2008), al Universității din Oradea (2009) și al Universității „Apollonia” din Iași (2010).

BANCNOTE EMISE ÎN TIMPUL DOMNIEI REGELUI MIHAI

Marian BOLUM⁵⁸

Conform Legii de stabilizare monetară din februarie 1929 unitatea monetară a României a rămas leul cu o greutate de 0,010 grame aur cu titlu de 900%, o greutate de 32,258 ori mai mică decât a leului definit de legea din 1890, ceea ce însemna o devalorizare masivă consacrată prin lege, 1 kg. de aur monetar fiind 111.111,11 lei. Sistemul monetar a rămas bazat pe monometalismul aur.

Stabilitatea monetară a eșuat datorită unor cauze economice interne dar și ca urmare a efectelor crizei mondiale de supraproducție din anii 1929 - 1933.

La începutul celei de-a doua domnii a regelui Mihai I (1940-1947) a fost aplicat un supratipar pe bancnotele de 500 de lei și 1000 de lei aflate în circulație și a fost reintrodusă în circulație bancnota de 5000 de lei imprimată cu data de 31 martie 1931 cu un supratipar, pe avers, ce avea cifrul regelui Mihai I și textul 6 SEPTEMBRIE 1940.

La sfârșitul războiului Banca Națională a României a emis bancnote cu valori nominale de 10.000 de lei, 100.000 de lei, 1.000.000 de lei și 5.000.000 de lei.

Prin Legea nr. 287 pentru reforma monetară din 15 august 1947 s-a stabilit că unitatea monetară, leul, să conțină 6,60 miligrame aur cu titlul de 900%, prețul unui kilogram de aur fin fiind de 168.350,17 lei.

⁵⁸ prof. Școala „Manolache Costache Epureanu” Bârlad.

Raportul de preschimbare a fost stabilit la 20.000 lei vechi pentru 1 leu stabilizat.

În cele două domnii ale regelui Mihai I (1927-1930, 1940-1947) au fost realizate un număr mare de bilete de bancă. În prima domnie au fost tipărite noi emisiuni ale bancnotelor aflate deja în circulație.

În a doua domnie au fost tipărite bancnote cu valori nominale foarte diverse, de la bancnotele de tip război de 1 leu, 2 lei, 5 lei, 20 de lei, 100 de lei până la bancnota de 5.000.000 de lei, pentru ca după reforma monetară din 15 august 1947 să se revină la biletele cu valori nominale de 20 de lei, 100 de lei, 500 de lei și 1000 de lei.

CONSIDERAȚII DESPRE PREZENȚA GROȘILOR DE BOEMIA ÎN MOLDOVA MEDIEVALĂ

Sorin LANGU⁵⁹

Moneda boemiană începe să pătrundă masiv în Europa Centrală, mai ales după 1349, dată la care Halici - Volhânia intră sub dominația Poloniei, iar Liovul/Lwow/Lembergul devine un mare hub al comerțului internațional, aici intersectându-se atât axa comercială nord - sud, cât și cea vest - est. În 1356 Liovului i se acordă Legea Magdeburg, prin care orașul devine liber, având dreptul de a avea propria sa politică economică. Moneda pragheză intră masiv în zonă, dominând monedele poloneze și maghiare, și fiind emisă în număr mare va inunda piața regională, inclusiv cea moldovenească.

Tezaure conținând groși praghezi au fost descoperite la: Berestea, regiunea Cernăuți; Butuceni, raionul Orhei, Cârpiți, comuna Victoria, județul Iași; Cuhureștii de Sus, raionul Soroca, Otaci, raionul Ocnița, Piedicăuți, regiunea Cernăuți, Siret, județul Suceava, Soroki, raionul Soroca, Stroiești, raionul Râbnîța. Suceava, județul Suceava.

Emisiunile monetare izolate de groși praghezi sunt în 11 locații totalizând 28 de piese: Baia, Rădăuți, Orheiul Vechi, Fuzăuca, Cuizăuca, Grădești, Horecea, Mărcăuți, Perărâta, Cuhurești de Sus, Costești, dar analiza noastră se va baza doar pe tezaure.

⁵⁹ prof. dr., Colegiul Național „Vasile Alecsandri” Galați, județul Galați.

Ca emitenți, predomină monedele de la Vaclav IV (159 din 362de exemplare).

Cronologic, tezaurele repertoriate se pot împărți în două categorii: cele contemporane și cele posterioare. În primele, groșii praghezi au fost descoperiți alături de monede contemporane lor (Cuhurești, Suceava) iar în celelalte groșii erau alături de emisiuni mult depărtate cronologic de ei (Butuceni, Cârpiți, Siret). Moneda pragheză este de bună calitate și ea era teaurizată foarte mult, de aceea o întâlnim și în tezaure care se finalizează cu mult timp după emiterea lor. Distribuția geografică a tezaurelor și a descoperirilor izolate este relativ simplă, ele situându-se pe „drumul tătarăsc”, și apoi pe „drumul moldovenesc”, și pe varianta lui, adică pe drumul Siretului și drumul Prutului. Ele nu coboară mai jos de Iași, ceea ar arăta o circulație limitată la jumătatea de nord a Moldovei. Proveniența lor se datorează comerțului, cu toate că nu erau folosite pe piața internă, dar și războaielor din regiune, soldații vehiculând monede dintr-un loc în altul.

Din componența tezaurelor ca și din distribuția geografică a lor, noi credem că groșii praghezi au fost monede folosite în marele comerț, dar fără un impact major pe piața moldovenească. Beneficiarii acestui comerț internațional sunt, în principal, negustorii străini, în special cei polonezi, dar statul moldovean realizează repede ce poate obține din „drumul tătarăsc”. Acțiunile politico-militare ale Moldovei din primul secol de existență au și un puternic conținut economic, acțiuni care au ca finalități succesive integrarea Moldovei în marele comerț de pe drumul deschis de genovezi, și apoi deschiderea unei alternative pe propriul teritoriu. Racordarea la acest drum duce și la o circulație a monedelor moldovenești pe un spațiu mare, din centrul Poloniei în Podolia și până în Crimeea.

Proveniența monedelor boemiene nu este, credem noi, Transilvania, ci Galiția, după cum se vede din repartiția geografică. De altfel, circulația monedelor boemiene în Transilvania a fost supraapreciată, în provincie descoperindu-se doar două tezaure cu groși cehești, la Șoimeni și Cluj. Și numărul de piese este mic, 7 și respectiv un gros. E greu de susținut o circulație monetară consistentă a altei monede în Transilvania, în afara celei maghiare, din moment ce politica economică a regatului maghiar a fost de protejare a monedei proprii. La fel de surprinzător este că monedele cehești nu au fost descoperite în sudul Basarabiei sau în Dobrogea, adică la capătul drumurilor comerciale.

În același timp, credem noi, sunt sursă de metal prețios, multe monede fiind topite și folosite, probabil, la baterea propriilor monede. Nu este un caz

singular: potrivit lui Pegolotti, 14 tipuri de monede argint erau topite la Famagusta, iar Peter Spufford identifică unul dintre ele ca fiind sub forma groșilor praghezi. Considerăm că multe monede pragheze provenind de la Vaclav II, Jan și Karel de Luxemburg au fost topite de monetăria suceveană pentru a acoperi nevoile de monedă locală. Coincidență sau cauză, devalorizarea monedei pragheze este urmată de cea a monedei moldovenești, de la un maxim de 79% argint, în prima perioadă a domniei lui Petru Mușat, ajungând la un maxim de 28% argint, în ultima parte. Tezaurizarea monedei pragheze de către negustorii sau/și elita locală nu reprezintă un fenomen izolat, în Polonia monedele pragheze reprezintă 48% din totalul monedelor străine tezaurizate în timpul lui Vladislav Jagello.

MAREȘAL ALEXANDRU AVERESCU ÎN MEDALISTICĂ

Iulia Claudia ANTĂLUȚĂ⁶⁰

Mareșalul Alexandru Averescu - general de armată, comandantul Armatei a II -a Române în Primul Război Mondial, prim - ministru al României în 3 cabinete separate (fiind și ministru interimar al Afacerilor Externe în martie 1918), autor a mai multor lucrări cu tematică militară (inclusiv un volum de memorii de pe prima linie a frontului), membru de onoare al Academiei Române, decorat cu ordinul Mihai Viteazu.

Personalitatea generalului s-a făcut remarcată prin Pacea de la București care a constat în atingerea obiectivului declarat de a readuce în hotarele țării teritoriile pierdute în decursul ultimelor secole de istorie a unei Europe, cu granițe interioare mereu fluide, mereu în dispută precum și în unirea Basarabiei cu România.

De menționat că generalul Alexandru Averescu a refuzat deopotrivă atât propunerea de a primi Basarabia ca o compensație pentru a atenua pierderea Dobrogei în discuțiile pe care le-a avut în preliminariile păcii, cât și oferta liderilor basarabeni Ion Ianculeț și Daniel Ciugureanu de a proclama imediat unirea Basarabiei cu România, considerând că aceasta nu se putea realiza înainte de semnarea tratatului de pace .

⁶⁰ avocat, membru SNR Filiala Iași

În contextul evenimentelor ce au stat la baza sărbătoririi a 105 ani de la înființarea Armatei a II-a, Divizia 2 Infanterie „Getica” a realizat prin Institutul de Medalistică „Victor Antăluță” Iași o plachetă cu dimensiunile de 70 x 100 mm și grosimea de 4 mm , tiraj 100 de bucăți, tombac argintat, care pe avers are imaginea marelui mareșalului Alexandru Averescu cu privirea spre dreapta, având pe piept fixate decorațiile primite în decursul vieții, precum și însemnele heraldice ale Diviziei 2 în centru, iar pe exteriorul acesteia cele 14 însemne ale unităților din subordine. Pe revers regăsim efigia clădirii diviziei de pe vechiul amplasament ce dăinuie de la 1916, având gravat, deasupra, pe două rânduri, textul din însemnările Mareșalului Alexandru Averescu: „*Faptele noastre trebuie să fie numai în slujba Patriei și neamului!*” și numele mareșalului: „*Mareșal Alexandru Averescu*”.

CENTENARUL TRATATULUI DE LA TRIANON ÎN MEDALISTICA EUROPEANĂ

Gheorghe VASILIU⁶¹

Analizând elementele istorice ale evenimentelor ce au contribuit la realizarea și încheierea Tratatului de la Trianon, vom încerca să prezentăm și să punem în valoare aspecte privind realizarea pe plan național al unor medalii și plachete care să reprezinte însemnătatea evenimentului.

În pofida faptului că medaliile românești au început să fie studiate în mod sistematic încă de la sfârșitul secolului 19 și primii ani ai secolului 20 până în prezent, nu există un catalog complet al acestora care să cuprindă descrierea unor piese în care să fie ilustrat și activitatea semnării Tratatului de la Trianon. În această situație voi supune atenției publicului interesat vizionarea unor piese medalistice legate de evenimentul sus menționat astfel:

La data de 4 iunie 2020, Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria” a realizat o medalie cu diametrul de 70 mm și o grosime de 4 mm din tombac pe care se poate identifica pe avers clădirea din Paris a Marelui Palat Trianon de la Versailles, cu următoarele elemente: „100 DE ANI DE LA RECUNOAȘTEREA INTERNAȚIONALĂ A MARII UNIRII DE LA 1 DECEMBRIE 1918 SEMNAT LA 4 IUNIE 1920”.

Pe revers se poate identifica materializată stilistic harta României Mari cu cele 11 provincii ce au făcut posibil actul semnării tratatului în care sunt materializate Basarabia, Moldova, Bucovina, Maramureș, Crișana, Transilvania, Banatul, Oltenia, Muntenia, Dobrogea și Cadrilaterul. În câmpul medaliei, între harta și rama acesteia este specificat textul: „SEMNAREA TRATATULUI DE LA TRIANON DE CĂTRE STATELE ALIATE ÎNVINGĂTOARE CU UNGARIA ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL”. Pe rama externă a medaliei regăsim textul „România Asociația Națională Cultul Eroilor Regina Maria”.

Facem precizarea că medalia nu a fost lansată oficial din motive necunoscute.

O altă realizare, care a reflectat evenimentul, o regăsim la Societatea Numismatică Română, secția Brașov, care pe avers are reprezentată harta României Mari cu vecinii din acea perioadă, așa cum erau la acea dată respectiv Uniunea Sovietică, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, Iugoslavia, Bulgaria și nelipsita poartă de intrare în țară din Marea Neagră. Pe conturul hărții

⁶¹ col. (rtr.), Bârlad

identificăm tricolorul românesc, iar în centrul plachetei vom putea revedea cele două mari personalități ale timpului: Regina Maria și Regele Ferdinand I la 100 ani Tratatul de la Trianon 1920 - 4 iunie - 2020 .

Pe revers vom putea citi un extras din Tratatul de la Trianon 1920 – art. 45 prin care se specifică: „*Ungaria renunță la ceea ce o privește, în favoarea României, la toate drepturile și titlurile asupra fostei monarhii austro-ungare situate dincolo de frontierele Ungariei, astfel cum sunt fixate la art. 27, partea a II-a (frontierele Ungariei)*”. Placheta având dimensiunile de 70 x 100 mm, este mai lată.

O realizare impecabilă privind organizarea aniversării Centenarului Tratatului de la Trianon o constituie Simpozionul Național de Medalistică ce s-a desfășurat în perioada 22 - 23 octombrie 2020 la Cercul Militar Iași în colaborare cu Garnizoana Iași. La această activitate s-au prezentat comunicări privind însemnătatea evenimentului, precum și lansarea unei plachete cu dimensiuni 70 x 100 mm și o grosime de 4 mm într-un tiraj de 100 de exemplare, din material tombac argintat, care pe avers are reprezentate imaginile celor două personalități ale timpului: Regele Ferdinand I și Regina Maria, fiind materializată Stema Regală între cele două efigii încoronate. La partea superioară s-a gravat, pe două rânduri, următorul text: CENTENARUL TRATATULUI DE LA TRIANON | 1920-2020.

Pe revers regăsim un triptic format din Podul de la Budapesta, clădirea Palatului de Trianon unde s-a semnat documentul timpului precum și statuia cavalerului din Primul Război Mondial ce străjuiește dealul Copoului. În exergă, s-a gravat, pe un singur rând, textul; „IN HONOREM ARMATA ROMÂNĂ!”. Tot pe reversul plachetei, în dreapta jos au fost gravate inițialele A I C, inițialele realizatorului plachetei, aceasta fiind realizată prin aportul exclusiv științific, stilistic și material al doamnei Iulia-Claudia Antăluță.

TEZAUURUL MONETAR MEDIEVAL DE LA „PĂDUREA VIIȘOARA” COMUNA TODIREȘTI

Albert – Gabriel GRECU⁶²

Spre sfârșitul lunii martie a anului 2021 a fost descoperit de către numitul, Fânaru Andone, din satul Todirești, comuna Todirești, județul Vaslui un tezaur monetar medieval. Tezaurul a fost descoperit prin operații de detecție, prin folosirea detectorului de metale marca Pirate, deținut de descoperitor și uzitat în baza unei autorizații emise de către Inspectoratul de poliție al Județului Vaslui.

Tezaurul a fost descoperit în punctul „Pădurea Viișoara”, sat Todirești, comuna Todirești, județul Vaslui și a fost predat de către descoperitor Primăriei comunei Todirești.

Tezaurul cuprinde un inventar de monede din argint, nominaluri de pól grosz și solidus polono-lituaniene date sfârșitul secolului al XV-lea și secolul al XVI-lea precum și denari ungurești, emisiuni ungurești și imperiale pentru Transilvania și Ungaria.

Destul de omogen în privința nominalurilor cuprinse în inventar, tezaurul este unul de acumulare dat fiind seria milesimurilor întâlnite pe monede și perioada mare de datare precum și în ceea ce privește șirul emitenților întâlniți.

Din cele 78 de monede din argint, cuprinse în inventarul tezaurului, 68 de exemplare sunt întregi, cu o stare de conservare bună și relativ bună, iar 11 exemplare sunt fragmentate sau rupte. În privința nominalurilor examinate 46 de exemplare reprezintă pól grosz, emisiuni sub Alexandru Jagello (1492-1506), Sigismund cel Bătrân (Stary) (1506-1548) – emisiuni din anii 1510, 1515, 1518, 1520, Sigismund II August Jagello (1528-1572) – nominaluri emise în anii 1548, 1557, 1559, 1560, 1564, emisiuni monetare bătute la monetăria de la Vilnius. Pe lângă emisiuni de pól grosz, tezaurul cuprinde și 16 exemplare de solidus, emisiuni sub Ștefan Báthory (1576-1686) și emisiuni sub Sigismund III Vasa (1587-1632).

De asemenea, în inventarul tezaurului au fost identificate 17 exemplare de denari, monede bătute la Kremnitz (Kremnica) sub: Matia Corvin (1458-1490), Ferdinand I (1526-1564) – emisiuni din anii: 1546, 1552, 1556; Maximilian de Habsburg (1564-1576) – emisiune de la 1570, Sigismund Báthory (1586-1598) – emisiune din 1587.

⁶² muzeograf, Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui

O ICOANĂ ȘI UNIVERSUL ÎN CARE A FOST CREATĂ

Ana DUMITRAN⁶³

Icoana este o reprezentare a Maicii Domnului cu Pruncul slăvită de profeți aflată în colecția Museikon, provenită de la Țelna (județul Alba). În jurul ei se derulează de o jumătate de secol o dispută științifică având ca obiect momentul când a fost pictată: secolul XV, secolul XVI sau secolul XVII? Neputând fi soluționată doar pe baza unor observații sumare, reluarea dezbaterii a propus analiza fiecărui element al compoziției, discutându-le originea, vechimea, aria de răspândire, căile de distribuție și orice alt aspect care l-ar fi putut aduce pe iconar în contact cu ele. Această căutare detaliată a analogiilor este justificată de faptul că imaginea nu este una obișnuită, ci prezintă câteva caracteristici foarte rar regăsite, precum: mâna orantă a Maicii Domnului, deși tipul este Hodighitria, binecuvântarea spre privitor a Pruncului, orientarea și poziția piciorușelor, modalitatea de prindere a filacterului, diverse detalii în aranjarea drapajelor, forma stelelor pururea-fecioriei, înlocuirea îngerilor miniaturali cu două stele supradimensionate, redactarea textelor de pe filacterele profeților în redacție sârbă. În final, reasamblarea acestui puzzle ar trebui să permită identificarea locului și a momentului în care iconarul a aputut avea acces la toate elementele compoziției.

FRUMOSUL ÎN ARTA CONTEMPORANĂ

Liviu-Adrian SANDU⁶⁴

Frumosul meu, al tău sau al nostru?

„Nu-i frumos ce e frumos, da-i frumos ce-mi place mie“ - este o zicere populară a cărei valabilitate s-a extins aproape asupra tuturor aspectelor din viață. În mod evident, arta plastică a fost la rândul ei influențată de curentele de opinie și tendințele care au reușit să imprime în mentalul colectiv o serie de modificări ori adaptări ale conceputului de frumos care, în multe situații, pare a nu mai fi o valoare estetică. Practic, la întrebarea generică - Ce este frumos? sau Ce este frumosul? - constatăm că pot fi formulate răspunsuri care, în principiu,

⁶³ dr., Museikon Alba Iulia

⁶⁴ conf. univ. dr., Facultatea de Arte Galați a Universității „Dunărea de Jos”

ating acele aspecte în fața cărora cu toții ne manifestăm receptivitatea. Dar, dacă pornim discuția la modul punctual despre cel mai frumos tablou dintr-o expoziție, ori care peisaj este mai frumos dintre cel marin și cel montan, ori dintre cel rural și cel urban, ori care dintre mărcile de autoturisme are modele mai frumoase, etc, vom constata lesne că răspunsurile variază în funcție de enorm de multe aspecte ale modului în care se face analiza. Relativizarea frumosului, în accepțiunea largă a termenului și unanim acceptată cândva, merge astăzi până lauciderea lui. Mulți dintre artiștii zilelor noastre se feresc să mai folosească în discursurile lor cuvântul *frumos* pe care, într-o lume alienată, într-o societate efervescentă și perpetuu nemulțumită, s-au și grăbit să-l catalogheze ca fiind prăfuit și chiar ne semnificativ în creația plastică. Cei care încă mai folosesc noțiunea de frumos îi atribuie semnificații și oglindiri dintre cele mai diverse, obiectivate de gust, de apartenență la grupuri sociale, culturale ori religioase.

În viziunea mea, *frumosul* a fost, este și trebuie să rămână o valoare importantă în creația plastică, dar, însoțită pe cât posibil de alte două valori precum *adevărul* și *măiestria* care, împreună, alcătuiesc un trinom, un tot, menit să ofere plăcere estetică.

GALERIA DE PORTETE

Ana-Elisabeta COȘERANU⁶⁵

Muzeul Județean Botoșani, deținător al unui bogat și valoros patrimoniu artistic, a organizat, în perioada 3 iulie - 30 august 2021, la Galeriile de Artă „Ștefan Luchian” Botoșani, expoziția de arte vizuale „GALERIA DE PORTETE”. Acest eveniment expozițional de excepție a adus pe simeze lucrări de pictură, grafică și sculptură din patrimoniul muzeal, creații realizate începând din secolul XIX și până astăzi, semnate de artiști cunoscuți și de nume de referință din istoria artelor plastice românești. Majoritatea operelor sunt parte din generoasa donație făcută în anul 1977, de către violonistul Vasile Filip, prieten al compozitorului George Enescu, dar și din diverse achiziții. Lucrările expuse, care au avut rolul de a prezenta o „istorie” a artei portretului, au purtat semnătura unor artiști cunoscuți și nume de referință în istoria artelor plastice românești: *Călin Ahupi, Endre Andrujani, Corneliu Baba, Vasile Baboie, Costel*

⁶⁵ muzeograf, Muzeul Județean Botoșani

Badea, Emanoil Bardasare, Octav Băncilă, Eftimie Bârleanu, Rodica Bondi, Aurel Bordenache, Cornel Camarovschi, Silvia Cambir, Alexandru Călinescu, C. Cobizera, Maria Cocea, Vasile Condurache, Aurel Contraș, Traian Cornescu, Nicolae Crișan, Cornelia Dăneș, Lucia Dem Bălăcescu, Lazăr Ghelman, Vasile Gorduz, Elena Greculesi, Nicolae Grigorescu, E. Grigoriu, Marcel Guguianu, Oscar Han, Octav Iliescu, Ion Irimescu, Doina Lie, Adam Medrea, Paul Miracovici, Aurel Mocanu Agripa, Adina Paula Moscu, Costin Neamțu, Sanda Nițescu, Iulia Oniță, Mihai Pastramagiu, Jules Perahim, Constantin Piliuță, Nicolae Popa, Gheorghe Popovici, G. Ralet, Camil Ressu, Rudolf Schweitzer-Cumpăna, Constantin D. Stahi, Jean Al. Steriadi, Eustațiu Stoenescu, Lia Szasz, Liviu Șoptelea, Mircea Ștefănescu, Nicolae Tonitza, Petru Remus Troteanu, Andronic Țăranu, Teodor Valenciuc și Gheorghe Vânătoru.

Ținând cont atât de valoarea artistică a lucrărilor expuse, cât și a artiștilor prezenți pe simeze, considerăm că această expoziție merită promovată, înscriindu-se în generoasa tematică propusă în cadrul secțiunii Artă Plastică Contemporană

DESTINE DE ARTIȘTI: MARIA CIURDEA STEURER – UN NUME - O MOȘTENIRE

Mihaela CIOBANU⁶⁶

Începutul secolului al XX-lea, în centrul mișcării artistice din capitală, erau expozițiile organizate de gruparea Tinerimea Artistică, care devin inedite, pentru vremea aceea, prin numărul ”pânzelor feminine” expuse, atrăgând atenția presei și criticii de specialitate. Un nume, despre care Tudor Arghezi scria în ”Rampa” din 15 februarie 1913 că: ”și-a câștigat stima artistică a unor pictori ca Iser, Steriadi sau Ressu, prin câteva linii și puțină culoare...”, era cel al pictoriței Maria Ciurdea Steurer, care reușește să se impună în viața artistică a epocii. Pictorul Nicolae Tonitza, un admirator al creației artistei dar și unul dintre cei mai duri critici ai vremii, scria în Universul Literar din 20 decembrie 1925: ”...Maria Ciurdea Steurer este cel mai desăvârșit talent feminin din câte cunoaștem până în clipa de față. Activitatea d-nei Steurer e încununată de un mare și pe deplin meritat succes...”.

⁶⁶ muzeograf, Muzeul de Artă Roman din cadrul Complexului Muzeal Național Neamț

Maria Ciurdea, s-a născut la Roman la 24 noiembrie 1878, în familia unui negustor de haine îmblănite: George și Elena Ciurdea. Maria este înscrisă de mamă la Școala de Arte Frumoase unde urmează timp de 2 ani cursuri teoretice și practice, fiind colegă cu Brâncuși, Ressu și Steriadi. Profesorii de aici o sfătuiesc să plece în străinătate la studii. La München se înscrie la școala particulară a profesorului As-Be unde învață 2 ani urmând, în paralel și Școala Litografică a lui Hainemann și pentru scurt timp studiază pictura la Veneția, oraș care o cucerește și unde va reveni.

DESPRE COLECȚIONAR ȘI CURATORIAȚ. **FENOMENUL HĂRMAN**

Liviu ȘOPTOLEA⁶⁷

Arta non-figurativă, ca stil și format de producție, l-a împins pe colecționarul Nicolae-Ioan Vrâncean spre curatoriat. Gazdă a numeroase simpozioane de creație pe domeniul său de la Hărman, a organizat numeroase expoziții colective de arte vizuale la Hărman, itinerate apoi în: București, Bacău, Sibiu, Deva, Hunedoara, Bistrița. Anual, după fiecare ediție de tabără, colecția s-a îmbogățit cu lucrări de artă contemporană semnate de nume importante ale artei plastice moderne românești.

Galeriile de Artă „Ștefan Luchian” din Botoșani au găzduit, în luna aprilie a acestui an, expoziția colectivă FENOMENUL HĂRMAN (cu lucrări din colecția Nicolae-Ioan Vrâncean), curatoriată de colecționar.

Artiștii selectați pentru acest eveniment au fost: Gheorghe I. Anghel, Maria Balea, Marius Barb/Barbone, Mircea Bâtcă, Ion Bobeică, Otilia Bocaniciu, Tonino Bocaniciu, Blake Brasher, Mana Bucur, Aurel Bulacu, Marcel Bunea, Adrian Chira, Ilie Cioartă, Radu Ciobanu, Florin Ciubotaru, Dan Ion Cârjoi, Mariana Constantinescu, Viorel Cosor, Mircioane Cristea, Horia Cristina, Gheorghe Dican, Andrei Dimeny, Eugen Dornescu, Miron Duca, Aurel Dumitru, Imola Ibolya Feldberg Popescu, Suzana Fântânanu, Dorothea Fleiss, A. Gherasim-Diamandescu, Marin Gherasim, Lucian Christian Hamsea, David Heredia, Constantin Ilea, Ana Ruxandra Ilfoveanu, Adriana Ilin Tomici, Alexandru Nicolae Ispas, Georgiana Manea Josan, Eusebiu Josan, Petru Lucaci, Marcel Lușe, Dumitru Macovei, Diana Matiaș Popovici, Rafael Francisc

⁶⁷ Botoșani

Matiaș, Florin Mihai, Mircea Moldovan, Mircea Mureșan, Sorin Nicodim, Elisabeth Ochsenfeld, Letiția Opreșan, Constantin Papadopol, Mariana Păpără, Ștefan Pelmuș, John Pârva, Carmen Poenaru, Gheorghe Pogan, Eugen Raportoru, R. Roșian, Eusebio Spînu, Ioana Lavinia Streinu, Andreea Szentkiralyi, Mariana Șerban, Liviu Șoptelea, Diana Rozalia Tăicuțu, Vasile Tolan, Angela Tomaselli, Sorina Ileana Țibacov, Nicolae Ungar, Corneliu Vasilescu, Beti Vervega și Leon Vreme.

Deși autorii lucrărilor provin din generații și școli diferite, cu stiluri și moduri de exprimare diferite, expoziția a fost un tot unitar, care a dobândit condiția de „desăvârșire” datorită curatorului, simezele galeriei fiind înobilate cromatic și compozițional, expoziția devenind o instalație, o bucurie a ochiului și a spiritului, un adevărat eveniment cultural pentru orașul Botoșani.

DOUĂ CASE DIN PALOS-BRAȘOV, DONATE MUZEULUI GOLEȘTI

Gerard Florin CĂLIN⁶⁸

În anul 2014, Muzeului Golești i-au fost donate două construcții importante:

- *Casa Lascu din satul Paloș, comuna Cața, jud. Brașov*, construcție specifică secolului al XIX-lea, individualizată prin funcțiile multiple ale încăperilor - social, economic și comercial - casa Lascu fiind o locuință țărănească reprezentativă pentru categoria băcănie – cârciumă, cu spații de depozitare, de vânzare și de locuire;

- *Casa memorială Gheorghe Cernea*, cunoscut folclorist al Ardealului; o casă joasă, din bârne de stejar, cu două încăperi, acoperită cu țiglă de formă triunghiulară, asemănătoare celorlalte construcții din satul Paloș.

Casa a fost locuința lui Gheorghe Cernea vreme de 10 ani, și care, după anii 1990, a găzduit o mică parte din colecția de etnografie a folcloristului, atât cât s-a putut recupera dintre piesele confiscate la momentul arestării acestuia, în anii `50.

⁶⁸ muzeograf, Muzeul Pomiculturii și Viticulturii Golești

POLIMORFIMUL OPEREI LUI ION BITZAN

Magda PREDESCU⁶⁹

La începutul deceniului opt se poate observa în creația lui Bitzan un efort de sistematizare a formulelor compoziționale. Tentativa nu este străină de efervescenta structuralistă care se manifesta în acea perioadă în mediile intelectuale românești. Aflat în căutarea unui Ur-limbaj al imaginii, Bitzan a creat „Generatoarele de imagini”, încadrabile prin serialitate și secvențialitate într-o tendință minimalist-conceptuală. Structurile alveolare reprezintă un suport concret, dar în același timp conțin o dimensiune virtuală, pur conceptuală, stimulând privitorul să proiecteze pe această suprafață încă vidă de sens, o nouă dimensiune vizuală. Codul cromatic, elaborat în aceeași perioadă, propune o altă cercetare asupra imaginii ca fenomen semiotic. De data aceasta, artistul nu mai este interesat de mecanismul de formare a imaginilor, ci de interferențele dintre codurile vizuale și de posibilitatea intersanjabilității acestora. Culoarea nu mai este folosită doar pentru calitățile ei vizuale, ci devine citibilă prin echivalare cu un cod lingvistic. Mai mult, prin colaborarea cu Color Planning Center din Tokyo Bitzan a reușit să traducă în culori alfabetul nipon, conferind operei sale o dimensiune interculturală. Utilizând modelul operațiilor lingvistice pentru a defini imaginea ca posibilitate iconică sau echivalând coduri vizuale și lingvistice, Bitzan a produs la începutul anilor 1970 cele mai conceptuale lucrări din întreaga sa carieră. În același timp, renunțarea la mimesis în favoarea meditației asupra codului și accentul pus pe semnificativ în detrimentul semnificatului anticipează intrarea artistului în epistema postmodernă.

OMAGIU LUI ȘTEFAN LUCHIAN – MUZEUL DIN ȘTEFĂNEȘTI DEDICAT ARTISTULUI

Carmen MUNTEANU⁷⁰

Ștefan Luchian este una din marile personalități ale artei plastice românești, deținând o poziție distinctă, privilegiată și inconfundabilă. La

⁶⁹ CSIII, Muzeul Național de Artă Contemporană, București

⁷⁰ muzeograf: Carmen Munteanu, Muzeul “Ștefan Luchian”, Ștefănești

ocuparea acestui loc fruntaș au contribuit în mare măsură valoarea remarcabilă a operei, cât și legenda care s-a creat în jurul vieții pictorului. Muzeul “Ștefan Luchian” din Ștefănești, județul Botoșani, locul nașterii pictorului, a fost redeschis la sfârșitul lunii aprilie 2021.

Acesta cuprinde o cameră atelier unde sunt etalate o parte din obiectele care i-au aparținut marelui artist cum ar fi: masa de pictură, geamantanul de trăsură, trusa de pictură, paleta de pictură, măsuța de lângă pat pe care tronează cănița din care îi plăcea să bea cafea și multe altele.

O altă cameră, cu un spațiu generos, în jur de 200 metri pătrați, cuprinde expoziția „Artiști pentru Luchian”, care reunește pe simeze 62 de lucrări de artă din patrimoniul Muzeului Județean Botoșani- Secția de Artă Plastică și Etnografie-39 de lucrări de pictură, realizate prin diferite tehnici: ulei pe pânză, ulei pe carton, tehnică mixtă și pastel și 23 lucrări de sculptură realizate în lemn, bronz, ghips, ceramică smălțuită, marmură și inox.

Printre semnatarii acestor lucrări se numără artiști români recunoscuți ca valori în istoria artei: Călin Alupi, Corneliu Medrea, Milița Petrașcu, Spiru Vergulescu, Constantin Piliuță etc.

De asemenea, una dintre lucrările expuse, un ”Peisaj”, realizat în ulei pe pânză, îi este atribuită lui Ștefan Luchian însuși. Celălalt spațiu expozițional este dedicat etalării unor reproduceri după tablouri ale lui Ștefan Luchian și fotografii ce înfățișează membrii familiei pictorului și diferite ipostaze din viața lui.

MARCEL OLINESCU – UNIVERS MITOLOGIC. UNIVERS RURAL

Maria – Laura TOCARIU⁷¹

Personalitate complexă, artistul Marcel OLINESCU a fost grafician, pictor, sculptor, ziarist, prozator, poet, pedagog, etnolog. S-a născut la Dorohoi, pe 17 septembrie 1896, într-o familie de profesori care și-au adus contribuția în a contura și a cultiva interesul tânărului pentru acest număr impresionant de domenii.

Prin frecventarea Școlii de Belle Arte din Iași și a Școlii de Arte Frumoase din București (sub îndrumarea lui Dimitrie Paciurea), va demonstra o preocupare specială față de artele plastice, dintre care, în mod aparte, față de

⁷¹ muzeograf, Secția de Artă Plastică și Etnografie, Muzeul Județean Botoșani.

gravură, pe care o percepea ca fiind, pentru el, posibilitatea comunicării unor idei cu ajutorul imaginii. Pe de altă parte, Olinescu s-a aplecat cu un devotament cel puțin egal asupra folclorului și mitologiei românești, reușind să se impună, în aceste direcții, ca un folclorist de vocație și ca un etnolog erudit. Lucrarea care a marcat apogeul preocupărilor sale etnografice a fost „Mitologia românească”, apărută în 1944, considerată a fi una de referință pentru acea perioadă.

Întrepătrunderea celor două domenii, arta plastică și etnografia, a dus la crearea, de-a lungul întregii vieți, a numeroase lucrări, gravură sau executate în tehnici mixte, care vor avea ca temă aspecte din viața satului, aspecte atât de cultura sătească materială, cât și elemente de cultură imaterială. Manifestând, asemeni creatorului popular, o atracție față de fantastic, a reușit să transpună mituri, basme sau credințe străvechi în forme de artă cultă de o valoare certă.

De asemenea, captivat de profunzimea chipului omenesc, a realizat serii de portrete, în diferite etape de creație; a recurs la măștile populare, ca mijloc de luptă și de critică, conferindu-le semnificațiile simbolice pe care însuși poporul român le-a acordat.

S-a stins din viață în anul 1992, lăsând în urmă nu doar o vastă creație plastică, ci și una etnografică, scriitoricească și gazetărească impresionantă.

DE VORBĂ CU LUCRĂRILE UNOR ARTIȘTI ROMÂNI DIN COLECȚIA DE ARTĂ A MUZEULUI JUDEȚEAN „ȘTEFAN CEL MARE” VASLUI

Marian ANTONIU⁷²

Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui deține însemnate opere de artă valoroase, realizate de artiști plastici importanți pentru cultura și arta contemporană românească, beneficiind încă de la înființare din anul 1974 de achiziții și transferuri obținute prin Oficiul pentru Organizarea Expozițiilor de Artă al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă (C.S.C.A.) și ulterior, prin Consiliul Culturii și Educației Socialiste (C.C.E.S.) la care s-au adăugat filialele Iași și București ale Fondului Plastic al Uniunii Artiștilor Plastici din România.

⁷² muzeograf, Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui

Dialogul cu opera de artă este una din problemele pe care muzeul o adoptă față de creația artistică pentru a realiza o sinteză a valorilor artei contemporane. Analizăm în continuare o seamă de particularități în opera artiștilor: Ion Pacea, Ion Sălișteanu, Marcel Chirnoagă, Ion Nicodim.

Diversitatea stilistică a acestor lucrări scoate în evidență trăsăturile sensibilității individualizate a fiecărui artist în parte. Cromatica și luminozitatea sunt în acest caz în opoziție cu grafismul formelor sau cu expresia abstractă ca repere în realizarea frumosului ce aparțin în egală măsură rațiunii și sensibilității plastice.

INFLUENȚA MAGNETISMULUI ASUPRA CEASURILOR MECANICE. METODE ȘI INVENȚII DE PREVENIRE

Dimitrie VICOVANU⁷³

În această comunicare se face o succintă istorie, privind fenomenul magnetizării ceasurilor mecanice de-a lungul timpului, care astfel își pierd precizia de funcționare. Acest fenomen, a fost evidențiat prima dată în lume în anul 1821, când un vas englez a avut misiunea să descopere un nou drum maritim peste Polul Nord. Vasul era dotat cu un „marine chronometer”⁷⁴ la bord.

Cu ocazia traversării Polul Nord, ceasul s-a magnetizat puternic și nu a mai putut servi la măsurarea timpului. La întoarcere echipajul vasului, care nu știa cauza, a depus un raport în acest sens, la care oamenii de știința ai vremii au găsit cauza: toate piesele de oțel ale ceasului de la bord deveniseră magnet permanente și în mișcare ele se atrăgeau sau respingeau polii magnetici ale fiecărei piese în parte. Nu se știe dacă au avut tehnologia să demagnetizeze piesele devenite magnet permanent și astfel să repună ceasul în funcția normală, dar faptul s-a publicat în revistele vremii.

Nu mult după aceasta a fost introdusă electricitatea cu curent continuu în Londra și New York. Clădirile astfel electrificate cu acest curent continuu, provocau în jurul cablurilor din pereți un puternic câmp electromagnetic, iar la acea vreme oamenii începuseră să poarte ceasuri de buzunar; atunci magnetizarea acestor ceasuri mecanice a devenit un fenomen general, stârnind o adevărată panică în industria ceasurilor. Astfel au apărut primele idei pentru

⁷³ prof., “Vicovanu Antiques Restorers”/ “Masters of Time”, Manhattan, New York, U.S.A.

⁷⁴ ceas de precizie utilizat în determinarea poziției navei prin navigație cerească

a rezolva „boala ceasurilor”! Invențiile s-au grupat în două direcții: să se folosească metale nemagnetice la cele mai sensibile piese ale ceasurilor, sau să se găsească o metodă de a izola mecanismul ceasului de câmpul magnetic sau electromagnetic. Prima direcție a început cu invenția lui Paillard, care lucra la Patek Philippe ca reglor al preciziei: el a făcut părul și balansul dintr-un aliaj de paladium, îmbunătățind precizia dar nu chiar suta la sută.

Au urmat și alte invenții pe care le prezentăm. În direcția cealaltă s-a utilizat invenția fizicianului Faraday, care se numea „Faraday cage”, o cutie din fier moale (pur) în care magnetismul nu intra decât în raport cu grosimea pereților cutiei și cu puterea (în Gauss) a câmpului magnetic.

Lupta inventatorilor în cele două direcții a durat de atunci și până astăzi și încă nu putem să spunem că s-a rezolvat problema: industriile care au ajuns să facă cele trei piese sensibile din Silicon, ca Patek Philippe și alții, aceste ceasuri sunt scumpe până la \$ 100.000 și nu mulți oameni au acces financiar, iar ceasurile care închid mecanismul în „Faraday cage”, cum este „Rolex Mill Gauss” și altele, costa și ele în jur de \$ 20.000!

Soluțiile ieftine și de mare succes sunt greu de găsit, în vreme ce astăzi tehnologia telefoanelor portabile îmbolnăvesc tot mai multe ceasuri mecanice de mână sau de buzunar, în timp de doar câteva secunde de expunere în câmpul electromagnetic extrem de puternic!

RESTAURAREA UNUI CEASLOV TIPĂRIT LA NEAMȚ ÎN 1833

Elena ARDELEAN⁷⁵, Nicoleta MELNICIUC-PUICĂ⁷⁶

Lucrarea prezintă etapele conservării și restaurării unui Ceaslov tipărit în anul 1833 la Mănăstirea Neamț, cu binecuvântarea Mitropolitului Veniamin Costachi.

Cartea, având 332 file, a fost tipărită în limba română cu caractere chirilice de către Schimonahul Isaia Tipograful și ilustrată de celebrii gravori Ghervasie și Teodosie. Scoarțele sunt din carton, învelitorile, fără ornamente, sunt realizate din piele de culoare brun închis, hârtia este obținută manual. Textul este scris cu cerneală tipografică neagră și roșie.

⁷⁵ conf. univ. dr., Universitatea “Al. I. Cuza” din Iași, Facultatea de Teologie Ortodoxă

⁷⁶ prof. univ. dr., Universitatea “Al. I. Cuza” din Iași, Facultatea de Teologie Ortodoxă

Cartea a fost mult utilizată în cult, mărturie stând masivele depozite de ceară precum și patina funcțională prezentă mai ales în zonele de foiletare. Atât hârtia cât și pielea prezentau degradări specifice fenomenului de îmbătrânire naturală, dar și degradări cauzate de agenții biologici și factorul uman.

Tratamentele de conservare-restaurare aplicate au urmărit etapele clasice (dezinfecție, curățiri uscate și umede, deacidificare, consolidare, reîntregire, etc.), o atenție deosebită necesitând îndepărtarea depozitelor de ceară și murdărie ancrasată care acopereau majoritatea ilustrațiilor.

După finalizarea tratamentelor de conservare restaurare, cartea a reintrat în circuitul muzeal.

CONSERVAREA ȘI RESTAURAREA ICOANEI „MAICA DOMNULUI HODIGHITRIA” (SEC. AL XVII-LEA)

Maria BOCA⁷⁷, Mina MOȘNEAGU⁷⁸

Icoana ”Maica Domnului Hodighitria” aparține Muzeului Mitropolitan din Iași. Icoana, de mici dimensiuni, prezintă pe Maica Domnului ținând pe brațul stâng pe Pruncul Iisus, cu mâna dreaptă arătând spre El. Este înveșmântată cu maforionul roșu, cu bordură argintată, având pe umeri și pe cap cele trei stele, simbolul fecioriei. Pruncul, șezând pe brațul Maicii Sale, binecuvintează cu dreapta, iar în mâna stângă ține rotulusul. Este îmbrăcat cu chiton gri și himation orange. Capurile sunt înconjurate de aureole mari, din argint. Siluetele se conturează pe un fundal verde, în jumătatea superioară, și degradeuri de roșu-orange în jumătatea inferioară. Scena este încadrată de un chenar lat verde și un chenar exterior roșu.

Tehnica de execuție și stilul pictural indică faptul că a fost pictată în Moldova, în secolul al XVII-lea. Icoana a fost pictată pe un panou de lemn, stratul pictural fiind format din stratul de grund pe care s-a incizat desenul compoziției, peliculele de culoare realizate în tehnica tempera, foiță de argint la aureole și mânecute și, în final, pelicula de vernis.

Investigațiile fizice, fizico-chimice și biologice au pus în evidență o gamă variată de degradări ale stratului pictural și ale suportului de lemn (murdărie, lacune, arsuri, verni gros, brun, granulat, zgârieturi, atac al insectelor

⁷⁷ Universitatea “Al. I. Cuza” din Iași, Facultatea de Teologie Ortodoxă

⁷⁸ lector univ. dr., Universitatea “Al. I. Cuza” din Iași, Facultatea de Teologie Ortodoxă

xilofage), precum și prezența unor procese de degradare evolutivă la nivelul stratului pictural (desprinderi de grund de pe suportul de lemn, colonii fungice pe pictură). Aceste degradări au impus realizarea de intervenții de conservare activă a picturii prin biocidare și refacerea aderenței grundului la suportul de lemn. Intervențiile de restaurare au urmărit îndepărtarea murdăriei de pe icoană, subțierea și uniformizarea verniului oxidat, completarea lacunelor și integrarea cromatică a acestora, precum și peliculizarea de protecție a icoanei.

Piesa, după restaurare, a fost returnată beneficiarului pentru valorificare expozițională și cercetare științifică.

TIMPUL ȘI MĂSURAREA LUI - II

Ion CRISTEA⁷⁹

Cu 4000 de ani înainte de Hristos în Egiptul Antic găsim consemnate câteva informații deosebite. Menționăm TRANSMUTAȚIA ELEMENTELOR confirmată chiar în secolul XX și informația că TIMPUL ESTE SĂMÂNȚA UNIVERSULUI despre care deocamdată sunt multe încercări spre înțelegerea noastră!

Ultimele teorii arată că nu ar exista așa numitele găuri negre ci ele ar fi o amorsare gravitațională a materiei. Ca urmare, expansiunea Universului care ar dura de cam 43 de miliarde de ani și apoi o amorsare gravitațională care ar însemna iar 43 de miliarde de ani – timpul calculat ar însemna că este reversibil, adică o dată are un sens și pe urmă exact sensul invers!

Măsura aceste evenimente presupune că unitatea de timp nu ar fi constantă!

De aici avem referiri la nenumărate feluri de timp!

⁷⁹ restaurator expert, C.M.N. „Moldova” Iași.

BATERIA DIN BAGDAD

Ion CRISTEA⁸⁰, Monica NĂNESCU⁸¹, Silviu GURLUI⁸²

În această lucrare sunt prezentate câteva date preliminare privind caracteristicile tehnice și funcționale ale unor replici realizate după artefacte descoperite în Bagdad de arheologul german Wilhelm König în 1936-1938 la Khujut Rabu, lângă Bagdad. Se crede că aceste obiecte au o vechime de peste 2.000 de ani, prima lucrare apare în 1940 iar König descrie artefactul ca un obiect ce seamănă cu o baterie. În această lucrare aducem argumente suplimentare atât de ordin constructiv, al funcționării dar și al potențialelor aplicații avute la acea vreme. Deși subiectul este încă controversat în lumea științifică, cercetarea noastră scoate la lumină o serie de trăsături speciale ale acestor artefacte dar nu poate răspunde la mai multe întrebări din lipsa probelor de investigat, ale proprietăților fizico-chimice ale artefactelor originale și ale altor date de mediu și climă, încă necunoscute, care ne sunt vitale pentru cunoașterea de profunzime și înțelegerea culturii acelor vremuri.

RESTAURAREA ICONOSTASULUI DE ÎNCHINARE A BISERICII „SFÂNTUL GHEORGHE" DIN HÂRLĂU

Alexandrina MUSTEA (CUȚUI)⁸³

Iconostasul de închinare este datat cu anul 1862. Acesta este amplasat în biserică, la limita dintre pronaos și naos în dreapta și stânga trecerii spre naos. Cele două tronsoane sunt compuse din icoanele principale în partea central - superioară și icoanele „de poala”. Acestea au încadrări policromie bogat ornamentate. În partea stânga se află Icoana Maica Domnului cu Pruncul iar la „poala” este icoana fixă a Izvorului Tamaduirii. În partea dreapta se află Icoana Sfintii Mucenici Dimitrie și Gheorghe, iar la „poala” se află scena arestării Sf. M. M. Dimitrie. În timp, asupra acestor obiecte s-a intervenit de mai multe ori,

⁸⁰ restaurator expert, C.M.N. „Moldova” Iași.

⁸¹ dr. ing. Muzeul Științei și Tehnicii „Ștefan Procopiu” Iași

⁸² conf. univ. dr. Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași.

⁸³ dr. expert restaurare pictură. Muzeul Național al Bucovinei Suceava

dovada stând straturile suprapuse (vopsea, foiță metalică) de pe suprafața policroma. Procesul de restaurare a constat în restaurarea icoanelor, decaparea straturilor suprapuse de vopsea și aducerea la aceeași culoare a acestora cu celelalte obiecte de mobilier din biserica (jilțul, straiile cântăreților, tetrapod și icoana de închinare a Maicii Domnului din naos).

FRAGMENTE TEXTILE DE VEȘMÂNT ARHEOLOGIC DIN SECOLUL AL XVII-LEA DESCOPERITE LA MÂNĂSTIREA FORTIFICATĂ DE LA ANINOASA, JUDEȚUL ARGHEȘ

Aurora – Florentina ILIE⁸⁴

În această lucrare, continuăm prezentarea câtorva fragmente de veșmânt care fac parte din inventarul arheologic descoperit într-un mormânt de la Mânăstirea fortificată Aninoasa.

Mediul arheologic în care s-au aflat broderiile metalice, împreună cu resturile textile, a asigurat și menținut un microclimat caracterizat prin umezeală, ducând la formarea produșilor de coroziune care s-au imprimat și pe o parte din fragmentele textile.

Atacul chimic s-a produs atât dinspre exterior spre interior, cât și dinspre interior spre exterior, spre materialul veșmântului, ducând la pătarea și putrezirea acestuia.

După tratamentele de curățire mecanică, umedă, chimică și de emoliere ale fibrelor textile, fragmentele au fost rearanjate, iar modelele refăcute prin așezarea firelor metalice care nu se mai aflau prinse în modelul broderiei.

Ca metodă de consolidare am ales pe cea a prinderii resturilor textile pe plachete de pânză din bumbac, vopsite într-o culoare neutră, cusute sub formă de buzunare întărite în interior cu netex și carton.

Pe margini s-a dat un finisaj elegant cusând manual bentițe din serge de culoare crem; plachetele au fost acoperite cu tul de protecție, integrat cromatic, ceea ce a accentuat culoarea întregii broderii și a fragmentelor de broderie de pe aceste plachete.

⁸⁴ restaurator expert textile, Muzeul Militar Național *Regele Ferdinand I*, București.

CONSOLIDARE, REFUNȚIONALIZARE ȘI MANSARDARE LA CLĂDIRIA CASEI MUZEELOR – IAȘI

Adrian PUIȘOR⁸⁵

Clădirea din strada Vasile Alecsandri nr. 6 a fost construită în anul 1896 și a avut inițial proprietari evrei, fiind apoi cumpărată, în 1914, de către Societatea „Viața românească”, condusă de Garabet Ibrăileanu și Mihail Sadoveanu. Între anii 1922-1923 și 1930, aici s-au desfășurat ședințele de redacție ale revistei „Viața românească”, clădirea purtând denumirea de Palatul Vieții românești.

Clădirea a adăpostit mulți ani singura tipografie a Iașilor, până ce aceasta și-a construit localul din strada Sf. Lazăr (Tipografia Dosoftei). După evacuarea imobilului tipografiei, Palatul a adăpostit, în perioada 1932-1934 diferite expoziții. A fost cumpărată în anul 1934 de către Ministerul de Interne și transformată în sediu al Inspectoratului Județean al Jandarmeriei și al Chesturii de Poliție, loc al masacrului miilor de evrei în Pogromul de la Iași din iunie 1941. După venirea comuniștilor la putere, imobilul a fost dat în administrarea unor diverse societăți de stat (Întreprinderea poligrafică, o unitate de mică industrie). După 1989, în clădire au activat felurite societăți comerciale. Clădirea și-a recăpătat destinația din perioada 1914-1934, aceea de edificiu cultural, sub noua denumire de *Casa Muzeelor*, unde funcționează în prezent 4 noi muzee: Muzeul Literaturii Române a fost transferat de la Casa Pogor la Casa Muzeelor și a fost reorganizat într-o nouă formulă expozițională.

INTERVENȚII DE RESTAURARE-CONSERVARE ASUPRA UNOR MINERALE DIN COLECȚIA MUZEULUI MEMORIAL „PONI - CERNATESCU” IAȘI

Codrin LĂCĂTUȘU⁸⁶

Forma și modul de cristalizare a diferitelor elemente, combinația lor generează minerale cu aspect unic, formate într-un mediu vulcanic, prin depunerea sărurilor diverselor elemente, feroase și neferoase, prezente în apele termale, în straturi succesive de calcite.

⁸⁵ CS. dr. ing., C.M.N. „Moldova” Iași.

⁸⁶ restaurator expert ing., C.M.N. „Moldova” Iași.

Lucrarea prezintă particularitățile morfologice, cauzele care au dus la apariția unor degradări specifice precum și posibilitățile de intervenție în cazul a patru tipuri de minerale: Gips-limonit, Bertherit, Cuarț și Marcasit, aparținând colecției Muzeului Memorial „Poni - Cernatescu” din cadrul Muzeului Științei și Tehnicii „Ștefan Procopiu”, Complexul Muzeal Național „Moldova” Iași.

Sunt descrise succint principalele caracteristici ale acestor piese. Un scurt istoric conturează mai clar imaginea obiectelor prezentate, punând în lumină importanța lor, locul ocupat printre nestematele colecției Muzeului Memorial „Poni - Cernatescu” Iași.

Mineralele au ajuns în laborator în urma declanșării unor procese de degradare, vizibile cu ochiul liber.

Principalele obiective ale procesului de restaurare-conservare sunt: stoparea proceselor degradative, stabilizarea și consolidarea structurală a celor patru obiecte. În urma investigațiilor științifice s-au obținut date importante privitoare la compoziția chimică, la natura produșilor de degradare, date necesare pentru alegerea metodei de intervenție în procesul de restaurare. Sunt descrise etapele fluxului de restaurare adoptat.

Monitorizarea pe termen lung (minim un an), după aplicarea tratamentului de conservare activă, va demonstra eficiența soluției de restaurare-conservare abordate și va permite totodată elaborarea unui studiu comparativ al comportamentului celor patru minerale, al răspunsului lor și al consolidanților utilizați la variația factorilor de microclimat (vară-iarnă).

TRATAMENTE DE CONSERVARE - RESTAURARE APLICATE UNEI RAME POLEITE DE SECOL XIX

Remus Ioan POPA⁸⁷

Rama are formă ovală cu decorații în altorelief reprezentând frunze de acant, volute, scoici, ghirlande de biluțe, discuri și lalele. În partea superioară sunt amplasate două blazoane: unul al familiei Catargi – în dreapta și altul în stânga unde sunt realizate 2 păsări care țin cu aripile o inimă cu o cruce, iar dedesubt o casă în construcție. Piesa a fost realizată în atelierul Cheloni - Firenze și are dimensiunile: h = 125 cm; l= 84 cm; adâncime= 16 cm.

⁸⁷ restaurator expert, C.M.N. „Moldova” Iași.

Elementele componente ale suportului sunt desprinse și fracturate, prezintă depuneri aderente și ancrasate. Unele elemente desprinse sunt fixate cu cuie. Sistemul de prindere perforază stratul policromat. Versoul ramei a fost acoperit cu straturi succesive de culoare.

Stratul policrom este acoperit de diverse depuneri și repictări cu bronz însumând o suprafață de peste 80%. Aceste vopsiri de „înfrumusețare” ascund un strat policrom cu multe abraziuni și uzuri ale foiței. În adânciturile reliefului sculptat găsim depozite de ceară și urme de bitum.

RESTAURAREA UNUI ȘTERGAR DIN PATRIMONIUL MUZEULUI JUDEȚEAN BOTOȘANI

Ana Alina PENCIUC⁸⁸

Ștergarele alcătuiesc una din cele mai vaste, bogate și unitare categorii de țesături populare românești. Foarte răspândite în întreaga țară, ele pot fi întâlnite în orice casă, fie la diverse treburi gospodărești, fie ca element important al decorului de interior.

Ștergarul luat în studiu face parte din patrimoniul Muzeului Județean Botoșani, secția de Artă Plastică și Etnografie și are formă dreptunghiulară, cu lungimea mult mai mare decât lățimea. Este realizat din două sisteme de țesere : *urzeală* și *băteală* din fire de bumbac, de culoare albă. Obiectul face parte din categoria textilelor de interior cu rol decorativ. Compoziția ornamentală a ștergarului are o structură delimitată la capete cu punctul de coasere *în găurele simple* și cu câte o *friză brodată*, ornament în formă de bandă orizontală de crenguțe, supusă regulii repetiției, de culoare albastru, verde, mov și roz. Țesătura ștergarului este realizată cu legătură pânză. Broderia ștergarului este realizată cu fire de bumbac de culoare *verde, albastru, roz, mov*, având ca suport țesătura din bumbac din ștergar. Broderia este executată cu punctul *tighel*, punctul *cruciuliță* și punctul *"în scăriță"* ce are aspectul de scară pe avers și grupe de șiruri paralele pe revers.

Degradările ștergarului se împart în două etape distincte. Prima etapă include degradările din timpul execuției obiectului și cea de-a doua etapă include pe cele din timpul purtării și întreținerii obiectului. În timpul execuției ștergarului se disting ca degradări : noduri ale firelor de băteală și urzeală, flotarea liberă a capetelor de fire legate, aspect neuniform cauzat de tensionarea

⁸⁸ restaurator, Muzeul Județean Botoșani

punctelor de coasere, contragerea tivului executat cu punct de găurele, flotarea firului de brodare albastru, vopsirea defectuoasă a firelor, fără o fixare bună a colorantului.

Din timpul purtării și întreținerii obiectului se numără ca și degradări , perforare, pete de rugină, lacună de băteală, pete de natură necunoscută, rărire, deformare, suprapunerea dezordonată a firelor de brodare din cauza cablării, decolorare neuniformă a unor fire de brodare.

Restaurarea ștergarului : Înainte de restaurarea propriu - zisă a obiectului s-au desfășurat teste de determinare a rezistenței coloranților. Remarcându-se lipsa migrării coloranților, s-a decis ca obiectul să fie supus tratamentelor de curățire cu detergent neutru SUPER 100, cu o concentrație de 1% și la o temperatură de 25°C, timp de 15 minute. Tratamentul de curățire umed s-a realizat prin înmuierea obiectului în soluție de curățire și curățirea propriu-zisă a obiectului, continuându-se cu uscarea piesei pe pat de hârtie de filtru, în poziție orizontală, în stare relaxată. După tratamentul de curățire s-a trecut la restaurarea ștergarului, cu intervenții specifice de reconstituire a țesăturii conform tehnicii originale.

În dosarul de restaurare au fost menționate și recomandările sugerate de către restaurator privind conservarea, transportul și expunerea obiectului.

LÂNA – MATERIE PRIMĂ ÎNTÂLNITĂ ÎN SPAȚIUL MUZEAL

Elena BOTEZ⁸⁹

În evoluția și dezvoltarea comunităților umane, lâna a avut și are un rol important. Începând cu necesitatea protejării corpului uman și până la perfecțiunea tehnologică actuală, prelucrarea fibrei de lână a trecut prin diverse etape. Astfel de-a lungul timpului s-au realizat țesături de uz gospodăresc, articole de îmbrăcăminte, țesături cu caracter religios, țesături funcțional - decorative, etc.

Lâna este o fibră naturală de origine animală care face parte din grupa părurilor. Datorită structurii celulare a firului și a compoziției de natură proteică, lâna și în special cea obținută de la oaie, are anumite

⁸⁹ restaurator, Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui

proprietăți fizico-mecanice și chimice. În spațiul muzeal (expozițional și depozite), lâna este foarte des întâlnită sub diferite aspecte. Astfel, bunurile culturale din lâna, unele din ele adevărate tezaururi necesită un microclimat adecvat pentru a putea fi protejate, conservate și expuse. Datorită activității de cercetare aceste bunurile culturale pot fi înțelese sau decifrate în contextul amprentei lăsate asupra civilizației umane.

DEGRADĂRI PRODUSE DE FACTORI CLIMATICI ASUPRA MONUMENTELOR

Georgiana DERSCARIU⁹⁰

Natura are tendința de a transforma materialele prin procese complexe atât ca timp cât și ca degradare. Alterările suferite de un obiect de artă sunt caracteristice unui anumit material și numai într-o oarecare măsură sunt influențate de agenții de degradare externi. Toate materialele suferă mai devreme sau mai târziu alterări provocate de cauze interne și degradări provocate de agenți agresivi interni.

Specialiștii din laboratoarele muzeelor acționează în sensul îmbunătățirii calității materialelor, al înlăturării sau diminuării proceselor de degradare produse de agenții de degradare. Protecția obiectelor de artă este realizată prin micșorarea intensității și duratei acțiunii lor.

Oscilațiile de microclimat sunt cele care produc pagubele majore bunurilor culturale. Stabilitatea condițiilor microclimatice, cu valori ale parametrilor în limitele admise, este ideală pentru a păstra bunurile într-o stare de conservare corespunzătoare.

Analizarea stării de conservare a bunurilor din patrimoniul cultural se va raporta întotdeauna la două grupuri de efecte: deteriorări și degradări. Factorii distructivi ce produc fenomenele de degradare și deteriorare sunt exogeni (externi) și endogeni (interni).

⁹⁰ restaurator, Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui

RESTAURAREA UNUI VAS CASTRON DIN PERIOADA LA TÈNE II, APARTINÂND MUZEULUI JUDEȚEAN „ȘTEFAN CEL MARE” VASLUI

Radu ANICOLĂESEI⁹¹

Articolul are ca scop prezentarea unui vas ceramic descoperit în situl arheologic Mălușteni - Vaslui, care se încadrează în perioadă istorică La Tène II (150 î.e.n – 106 e.n.) precum și desfășurarea metodologiei de restaurare. Se va face descrierea perioadei La Tene II, tehnologia de fabricație și ornamentarea vaselor ceramice. Scopul acestor informații este acela de a crea o imagine asupra modului de manufacturare, a tehnicii și a resurselor pe care civilizația dacogetică le aveau la dispoziție. Acest ansamblu ne conduce spre o înțelegere mai bună a perioadei și o alegere mai justă a etapelor de restaurare. Materialul cuprinde o descriere amănunțită a obiectului de restaurat (formă, caracteristici fizici și tehnologici, funcționabilitate) și a stării de conservare la momentul intrării în laborator, alături de observații efectuate în urma analizelor fizico-chimice.

Restaurarea obiectului a avut loc în laboratorul de restaurare ceramică-porțelan-sticlă din cadrul *Centrului de Cercetare și Conservare-Restaurare a Patrimoniului Cultural din cadrul Complexului Muzeal "Moldova" – Iași*, sub îndrumarea expert ing. Manuela Dascalache și expert ing. drd. Codrin Lăcătușu.

⁹¹ restaurator, Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui

C U P R I N S

ARHEOLOGIE, ISTORIE VECHIE, ISTORIE MEDIEVALĂ

Carol KACSÓ - <i>Depozitele de bronzuri de la Bicaz (jud. Maramureș)</i>	1
Ciprian-Cătălin LAZANU - <i>Metalurgia bronzului și obiectele de bronz de la sfârșitul Epocii Bronzului din podișul Bârladului. Date generale</i>	3
Livia SÎRBU - <i>Despre piesele din bronz descoperite în așezarea Trinca „Izvorul lui Luca”: particularități și generalități</i>	4
Ioan IAȚCU - <i>Cruci-relicvar decorate în tehnica Niello: de la producție artizanală la jaloane ale rutelor de pelerinaj din secolele XII-XIII</i>	5
Dan MATEI - <i>Presupusele fortificații romane de pe Valea Mureșului Inferior prin prisma Situației de la Aradul Nou</i>	5
Romeo CHELARU - <i>Toponimie și antroponimie pecenego-cumano-tătară în spațiul valah</i>	10
Oltea RĂȘCANU-GRAMATICU - <i>Controversata geneză a Bârladului</i>	10
Gheorghe GHERGHE - <i>Câteva documente ale satului Soceni, comuna Tălpașu, județul Gorj</i>	11
Eliza ILIE - <i>Reprezentări ale „Împărățiilor terestre” în literatura populară</i>	12
Constantin MĂNESCU - <i>Schitul „Sfântul Ștefan” - ctitoria lui Ștefan Brâncoveanu</i>	12
Sanda SAFTA - <i>Din istoricul vechilor așezări muscelene – Comuna Dragoslavele</i>	13
Aurel Florin ȚUSCANU - <i>Un ctitor uitat. Episcopul Inochentie al Hușilor (1752-1782)</i>	14

Andrei CREȚU - <i>Viața și activitatea Mitropolitului Iosif Gheorghian</i>	15
Silviu VĂCARU, Mihai AMĂRIUȚEI, Ludmila PĂRNĂU - <i>Căutătorii de „comori” în Moldova începutului de secol XIX. Dosarele ținuturilor Fălciu, Vaslui și Tutova</i>	15
Laurențiu CHIRIAC - <i>Vasluiul epocii lui Ștefan cel Mare</i>	16

ISTORIE MODERNĂ, PERSONALITĂȚI

Alin SPĂNU - <i>Colonelul Anibal Pnaitescu, șeful Serviciului de Informații al Jandarmeriei și victimă a asasinatelor legionare</i>	17
Iuliu CRĂCANĂ - <i>Istории paralele - Vintilă Dongoroz și George Antoniu</i>	19
Sorin CRISTESCU - <i>Programul, principiile și demersurile de politică externă ale lui Take Ionescu în anul 1921</i>	20
Lavinia DUMITRAȘCU - <i>Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța. Ingineri și arhitecți români și bulgari - oaspeți ai orașului Constanța în anul 1906</i>	21
Dumitru-Valentin PĂTRAȘCU, Daniela-Liliana PĂTRAȘCU - <i>Soroceni refugiați în județul Gorj</i>	21
Corneliu CIUCANU - <i>Nicolae Titulescu și Mișcarea Legionară. De la adversitatea la „reconciliere tactică”</i>	22
Jănel TĂNASE - <i>Locotenentul comandor aviator Mihail Pantazi, luceafărul aripilor românești</i>	23
Mircea TĂNASE - <i>Anul 2021 și rezonantele sale pentru parasutismul românesc</i>	24
Elena ZÎRNĂ - <i>Colonelul Alexandru Dumitrescu, în slujba serviciului foto-cinematografic al Armatei Române</i>	25

Cristina Ioana AXINIA - <i>Periplul osemintelor domnitorului Al. I. Cuza</i>	25
Cristina TANASE, Melania TOHANEAN - <i>Gheorghe Cernea. File din activitatea etnografică</i>	26
Oltea RĂȘCANU-GRAMATICU – <i>Solomon Haliță, Promotor al învățământului modern</i>	26
Simona HĂRMĂNESCU - <i>Elena Cuza, activitatea filantropică – ultima etapă din viață 1873-1909</i>	27
Gianina Cristina COCUZ – CHIRILA - <i>Memorialul victimelor comunismului și al rezistenței de la Sighet</i>	28
Adrian VIȚALARU - <i>Gheorghe Tașcă – ministru plenipotențiar al României în Germania (1930-1932)</i>	28
Neculai – Silviu MUȘTIUC - <i>Iancu Flondor – reprezentant de seamă al unirii Bucovinei cu România (1865 – 1924)</i>	29
Mihai-Cristian ȘELARU - <i>General Nicolae Ciupercă</i>	30
Nicolae IONESCU - <i>Mitropolitul Veniamin Costachi - promotor al renașterii spirituale și naționale a românilor (1768-1846) – 175 de ani de la moarte</i>	31
Adrian DEHELEANU - <i>Arta oficială și arta alternativă la sfârșitul anilor '60 și în anii '70 în România comunistă</i>	32
Paul NISTOR - <i>Primii diplomați ai României comuniste în America: miniștrii plenipotențitari Mihail Ralea, Mihail Magheru și Silviu Brucan</i>	32
Daniel LAZĂR - <i>„Contemporani” cu Stalin. Muzeul din Gori – Republica Georgia</i>	33
Daniel DOJAN - <i>Teodor Cincu - Filantrop și om politic tecucean la 80 de ani de la trecerea în veșnicie</i>	34
Marian I. HARIUC - <i>Vasile Pârvan și organizarea culturii în România întregită</i>	34

Nicoleta ȘERBAN - <i>Mihnea Berindei (1948-2016) și exilul românesc</i>	35
Anca Iuliana IORDACHI - <i>Academician Constantin Toma</i>	36

NUMISMATICĂ

Marian BOLUM - <i>Bancnote emise în timpul domniei regelui Mihai</i>	37
Sorin LANGU - <i>Considerații despre prezența groșilor de Boemia în Moldova medievală</i>	38
Iulia Claudia ANTĂLUȚĂ - <i>Mareșal Alexandru Averescu în medalistică</i>	40
Gheorghe VASILIU - <i>Centenarul Tratatului de la Trianon în medalistica europeană</i>	42
Albert – Gabriel GRECU - <i>Tezaurul monetar medieval de la „Pădurea Viișoara” comuna Todirești</i>	45

ETNOGRAFIE, ARTĂ

Ana DUMITRAN - <i>O icoană și universul în care a fost creată</i>	46
Liviu-Adrian SANDU - <i>Frumosul în arta contemporană</i>	46
Ana-Elisabeta COȘEREANU – <i>Galeria de portrete</i>	47
Mihaela CIOBANU - <i>Destine de artiști: Maria Ciuurdea Steurer – un nume - o moștenire</i>	48
Liviu ȘOPILEA - <i>Despre colecționar și curatoriat. Fenomenul Hărman</i>	49
Gerard Florin CĂLIN - <i>Două case din Palos-Brașov, donate Muzeului Golești</i>	50
Magda PREDESCU - <i>Polimorfismul operei lui Ion Bîțan</i>	51
Maria – Laura TOCARIU - <i>Marcel Olinescu – univers mitologic. Univers rural</i>	52

Marian ANTONIU - *De vorbă cu lucrările unor artiști români din colecția de artă a Muzeului Județean „Ștefan Cel Mare” Vaslui* 53

CONSERVARE - RESTAURARE

Dimitrie VICOVANU - *Influența magnetismului asupra ceasurilor mecanice. Metode și invenții de prevenire* 54

Elena ARDELEAN, Nicoleta MELNICIUC-PUICĂ - *Restaurarea unui ceaslov tipărit la Neamț în 1833* 55

Maria BOCA, Mina MOȘNEAGU - *Conservarea și restaurarea icoanei „Maica Domnului Hodighitria” (sec. al XVII-lea)* 56

Ion CRISTEA - *Timpul și măsurarea lui – II* 57

Ion CRISTEA, Monica NĂNESCU, Silviu GURLUI - *Bateria din Bagdad* 58

Alexandrina MUSTEA (CUȚUI) - *Restaurarea iconostasului de închinare a bisericii „Sfântul Gheorghe” din Hârlău* 58

Aurora – Florentina ILIE - *Fragmente textile de veșmânt arheologic din secolul al XVII-lea descoperite la Mănăstirea fortificată de la Aninoasa, județul Argeș* 59

Adrian PUIȘOR - *Consolidare, refuncționalizare și mansardare la clădirea Casei Muzeelor – Iași* 60

Codrin LĂCĂTUȘU - *Intervenții de restaurare-conservare asupra unor minerale din colecția Muzeului Memorial „Poni - Cernatescu” Iași* 60

Remus Ioan POPA - *Tratamente de conservare - restaurare aplicate unei rame poleite de secol XIX* 61

Ana Alina PENCIUC - <i>Restaurarea unui ștergar din patrimoniul Muzeului Județean Botoșani</i>	62
Elena BOTEZ - <i>Lâna – materie primă întâlnită în spațiul muzeal</i>	63
Georgiana DERSCARIU - <i>Degradări produse de factori climatici asupra monumentelor</i>	64
Radu ANICOLĂESEI - <i>Restaurarea unui vas castron din perioada La Tène II, aparținând Muzeului Județean "Ștefan Cel Mare" Vaslui</i>	65

MUZEUL JUDEȚEAN „ȘTEFAN CEL MARE” VASLUI
Str. Hagi Chiriac, nr. 2, 730240
Telefon/Fax: 0235311626
E-mail: muzeu_vaslui@yahoo.ro
www.muzeu-vaslui.ro